

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

I alla väder

En tidskrifts bild av friluftsliv

Fredrik Jonsson

&

Johannes Serholt

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	IDG 350
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2012
Handledare:	Bodil Björklund
Rapport nr:	VT12-32

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: I alla väder

Författare: Fredrik Jonsson och Johannes Serholt

Termin och år: Vt 2012

Kursansvarig institution: Institutionen för kost- och idrottsvetenskap

Handledare: Bodil Björklund

Examinator: Claes Annerstedt

Rapportnummer: VT12-32

Sammanfattning: Studien har genomförts med syftet att komplettera bilden av friluftsliv utifrån Friluftsförbundet's tidskrift, I alla väder. Genom användandet av en bild- och textanalys har sex olika bilder analyserats från 50- talet fram till idag. Den bild som framträtt har satts i relation till tre perspektiv; ”skolans friluftsverksamhet”, ”en regeringsproposition” samt ”etablerade friluftsforskarens syn på friluftsliv”.

Bilden av begreppet friluftsliv som framträtt genom åren visar en spegling av samhället i övrigt. Influenser som präglat synen av friluftsliv varierar beroende på tid, det kan handla om t.ex. synen på miljö, hälsa, pengar och makt. Det traditionella värdet av friluftsliv med enkla människor i naturnära miljöer går mot ett mer exklusiva friluftsliv med innehåll av äventyr och upplevelse.

Den bild av friluftsliv som framträtt bör ses som ett bidrag eller komplement till redan befintliga definitioner och tolkningar av begreppet friluftsliv. Det krävs fler studier och mer omfattande forskning för att visa på hur bilden av friluftsliv framträtt ur ett historiskt perspektiv i Sverige. Vår förhoppning är att studien kan bidra till en ökad medvetenhet kring friluftslivets utveckling genom historien samt bidra till lärares arbete med att utveckla undervisningen i friluftsliv.

Nyckelord: Friluftsförbundet, friluftsliv, sportifiering, teknifiering, äventyrssport.

Förord

Under vår utbildning till lärare i Idrott och hälsa har vi fått ta del av praktisk undervisning inom området friluftsliv. Under vår VFU (verksamhetsförlagd utbildning) har vi gemensamt upptäckt att det är något som är sällsynt i undervisningen. När vi frågat erfarna lärare ges olika och ofta tvetydiga svar om hur man bör undervisa i friluftsliv. Och det har bidragit till att vi önskat, för vår blivande profession som idrottslärare, fördjupa våra kunskaper inom området friluftsliv. Tidigt i mötet med tidigare forskning märkte vi hur svårdefinierat begreppet är, samt bristen på historisk förankring inom forskningen. Vi valde att undersöka bilden av friluftsliv utifrån tre aktuella perspektiv som berör skolan, i en förhoppning att hjälpa lärare i den svårighet som finns att applicera friluftsliv i undervisningen.

Tack till

Vi vill skänka ett stort tack till vår handledare Bodil Björklund som har stöttat och hjälpt oss att genomföra den här uppsatsen.

Dessutom skickar vi ett stort tack till den personal som arbetar vid Göteborgs Stadsbibliotek och Campusbiblioteket i Varberg och som alltid ställt upp till 100 % och hjälpt till att hitta böcker och tidskrifter.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Bakgrund	5
3.1. Begrepp	5
3.1.1. Friluftsliv som samhällsfenomen och studieobjekt	5
3.1.2. Friluftsliv som politik och idédebatt	6
3.1.3. Friluftsliv som personligt och pedagogiskt synsätt	6
3.2. Tidigare forskning	6
3.2.1. Skolans friluftsverksamhet	6
3.2.2. Regeringsproposition	8
3.2.3. Friluftsforskares syn på friluftsliv.....	10
4. Metod	12
4.1. Val av metod	12
4.1.1. Diskursanalys som metod.....	12
4.1.2. Val av diskursanalys.....	13
4.1.3. Semiotisk bildanalys	13
5. Resultat	16
5.1. 50-talet	17
5.2. 60-talet	20
5.3. 70-talet	23
5.4. 80-talet	26
5.5. 90-talet	29
5.6. 2000-talet	33
6. Diskussion	36
6.1. Metoddiskussion	36
6.2. Resultatdiskussion	36
6.2.1. Bilden av Friluftsliv	36
6.2.2. Den förändrade bilden av Friluftsliv	37
6.2.3. Skolans friluftsverksamhet	38
6.2.4. Regeringspropositionen.....	39
6.2.5. Friluftsforskares syn på friluftsliv.....	40
6.2.6. Diskursiv makt	41
6.2.7. Implikation.....	41
6.3. Avslutning	42
7. Referenslista	43

1. Inledning

De senaste åren har ett antal forskningar publicerats om och kring ämnet friluftsliv. En debatt som präglats av olika inslag från politiker och erkända friluftsforskare kring hur det bör bedrivas. Forskarna för fram den förändrade bilden av friluftsliv samtidigt som de traditionella värdena utmanas av det moderna och det extrema genom nya influenser i dagens samhälle. Nya utmaningar uppstår för flera instanser i samhället att bemöta, både inom politiken och inom skolan (Arnegård, Backman & Sandell 2011). I skolämnet idrott och hälsa kommer nya direktiv från skolverket kring hur utbildningen bör bedrivas:

Genom undervisningen skall eleverna utveckla förmågan att vistas i utemiljöer och naturen under olika årstider och få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv.
(Skolverket, 2011)

Styrdokumentet påpekar att friluftsliv skall ingå som ett moment i undervisningen men direktiven för hur det skall bedrivas är knapphändiga. I rak motsats till riktlinjerna för exempelvis simning, där instruktioner för undervisningen anges in i minsta detalj (Skolverket 2011).

Forskningen inom ämnet friluftsliv har berört en historisk kontext vad det gäller bl.a. läroplaner, kursplaner och friluftsdagar. Men forskningen om och kring begreppet ”friluftsliv” och betydelsen av dess egentliga innebörd anser vi behöver kompletteras. Vid planering i samband av skolans verksamhet i ämnet idrott och hälsa, upplever vi en avsaknad av tydligare riktlinjer och definitioner om vad begreppet friluftsliv egentligen står för.

I Sverige nämns ett antal erkända forskare som företrädare för experterna inom ämnet friluftsliv bl.a. Arnegård (2006) Backman (2008, 2010) och Lundvall (2011). De debatterar synen på friluftsliv i och kring skolan. Lundvall (2011) genom en historisk kontext, Arnegård (2006) möter det moderna friluftslivet med skolan i lärandet och Backman (2008, 2010) tar sig an de problem med friluftslivet som kan uppstå inom skolans verksamhet.

Den här forskningen utgår från föreningen Friluftsförbundet och dess verksamhet i Sverige. En förening med anor från slutet 1800-talet som varit med och präglat det svenska friluftslivet genom åren. Utifrån föreningens egen tidskrift, ”I alla väder”, analyseras den bild av friluftsliv som växt fram via olika reportage och bilder. Genom en analys av tidningens bilder och texter är syftet med den här undersökningen att finna olika diskurser som framträtt kring friluftsliv genom åren. Vilken bild vill föreningen lyfta fram och hur speglar den samhället i övrigt? Framgår det vem eller vilka aktörer som har rätten att yttra sig i frågor kring friluftsliv och i så fall varför?

Undersökningen är menat som ett komplement till tidigare forskning och ett underlag för vidare diskussion och planering av friluftslivet i skolan.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att:

- Analysera bilden av friluftsliv från 1950- 2000 som framträder i Friluftsförbundet's tidskrift.
- Genom en diskursiv bild- och textanalys av och kring begreppet friluftsliv belysa dess användning inom olika kontexter, som skola, politik och bland friluftsforskare.

Frågeställningar:

Hur framställs bilden av friluftsliv från 50- talet och framåt i Friluftsförbundet's tidskrift?

Hur förändras bilden av friluftsliv från 50- talet och framåt i Friluftsförbundet's tidskrift?

Hur förhåller sig Friluftsförbundet's bild av begreppet friluftsliv gentemot tre andra perspektiv; skola, politik och bland friluftsforskare.

3. Bakgrund

3.1. Begrepp

Sandell är en av de mest framstående forskarna i Sverige inom ämnet friluftsliv. Han framhåller att utifrån forskning diskuteras och debatteras begreppet friluftsliv. Sandell menar att det finns anledning att diskutera tre dimensioner av friluftsbegreppet.

1. Friluftsliv som samhällsfenomen och studieobjekt.
2. Friluftsliv som politikområde och idédebatt.
3. Friluftsliv som personligt och pedagogiskt förhållningssätt till naturen.

Utifrån de tre perspektiven på begreppet friluftsliv är det lätt att hamna i ändlösa definitionsdiskussioner om vad friluftsliv egentligen är. Sandell förespråkar att använda begreppet likt en "trebent pall", där varje ben gör att pallen står stadigt. Att man medvetet kan hantera olika friluftsbegrepp för olika roller och sammanhang (Sandell, 2003). I studien väljer vi att utgå från Sandells definition av friluftsbegreppet utifrån de tre dimensionerna.

3.1.1. Friluftsliv som samhällsfenomen och studieobjekt

Sandell redogör för hur friluftsbegreppet används för att fokusera och avgränsa studier och diskussioner om samhällsfenomenet friluftsliv. Det gäller att kunna ha ett brett perspektiv och inte se på detaljerna utan att se på förändringarna över tid. Under olika tider har friluftslivet präglats av varierande innehåll, allt från miljö, civilisation, välfärd, hälsa, turism mm (Sandell, 2003).

3.1.2. Friluftsliv som politik och idédebatt

Sandell anser att den typ av brett och vidsynt begrepp vad gäller friluftsliv som tidigare nämnts, inte lämpar sig i fråga om att lyfta fram friluftslivets värden i en politisk debatt. Man måste hävda sig gentemot andra och ofta mycket kraftfulla intressen som t.ex. vägbyggen, andra skolämnen, idrottskultur och turistnäring. Friluftsliv som politik är en kamp om resurser i form av pengar, mark och tid. Här får man rikta definitionen av friluftsliv för att vinna resurser på bästa sätt, det handlar om att få med ”vänner”, samtidigt som man inte ska stöta sig mot olika ”fiender” skriver Sandell (Sandell, 2003).

3.1.3. Friluftsliv som personligt och pedagogiskt synsätt

Sandells tredje dimension tar upp vad man som privatperson och som pedagog vill verka i för riktning och vilka värden man vill eftersträva och uppmärksamma andra på. Det kan handla om att visa för elever det naturliga i livet, allt från magens kurrande, flugans surrande, regn, fotosyntes och tyngdkraft till att bygga en hydda i skogen. Beroende på vad man vill visa, väljer man att lyfta fram olika delar i friluftslivet (Sandell, 2003).

3.2. Tidigare forskning

Tidigare forskning kommer att behandla tre perspektiv som berör diskursen kring friluftslivet. De tre perspektiven är ”skolans friluftsverksamhet”, ”en regeringsproposition” samt ”etablerade friluftsforskarens syn på friluftsliv”.

3.2.1. Skolans friluftsverksamhet

Suzanne Lundvall har skrivit kapitlet ”skolans friluftsverksamhet i ett historiskt perspektiv” i boken *Lärande i friluftsliv* (2011). Det empiriska material som ligger till grund för kapitlet är den svenska skolans styrdokument för kroppsövningsämnet på grund- och gymnasieskola. Även underlag som berör friluftsverksamheten i särskilda stadgar och anvisningar har också varit en del i studien. Lundvall gjorde en innehållsanalys av texterna när det gäller begreppen friluftsverksamhet, friluftsdagar och friluftsliv. Hon fokuserade på vad som ryms i begreppen och hur de framträder i sitt sammanhang. Lundvall skriver att utbildning och värdestrukturer formas och omformas långsamt (Lundvall, 2011 s.119).

Under tidigt 1900- tal använde man benämningen ”friluft”, med betoning på det stärkande och härdande ute i det fria. Vid 1930- talet övergick ”friluft” till att vara mer än bara hälsobringande, eleverna skulle få tid att lära känna sin hembygd, historiskt och kulturellt. Ämnet koppelades främst till kroppsövningsämnet i skolan och begreppet friluftsdag introducerades (Lundvall, 2011 s.120, 121, 122).

Inom folkskolan kom friluftsliv som begrepp först in i kursplanen 1955. Målsättningen med friluftsverksamheten i folkskolan var, ”att ge ökat utrymme åt den fysiska fostran i folkskolan och att genom friluftsovningar bereda en hälsosam motvikt mot skolarbetet och bibringa intresse för härdande och stärkande friluftsliv.”(Lundvall, 2011 s.122) Friluftsinlagen bidrog med fysisk fostran och i naturvett. Det lades betoning på social fostran som friluftsverksamheten skulle bidra med i form av kamratkänsla, hjälpsamhet samt solidaritet med skolan. Vid 1950- talets mitt uppmärksammades skillnaden mellan barn och ungdomar på landet och i

städerna. Det betonades speciellt att stadsbarnen behövde friluftsdagarna och skolorna i staden fick då extra antal friluftsdagar (Lundvall, 2011 s. 122).

1964 kom en ny gemensam anvisning för grundskola och gymnasium, *Friluftsverksamhet i skolan*. I den betonades friluftsdagarnas syfte att öka skolans möjligheter till fysisk fostran, rekreation och att skapa ett bestående intresse för idrott och friluftsliv. Främsta fokus under friluftsdagarna låg på aktiviteter förknippade med idrott, vilket krockade med friluftsverksamhetens värden att skapa närhet till natur i form av samplanering och samverkan med andra ämnen. 1970 kom en reviderad utgåva av *Friluftsverksamheten i skolan*. Mer betoning läggs på kunskap om tillgängliga natur- och strövarområden. Fysisk fostran har ersatts med; ”stimulera till varaktigt intresse för idrottslig verksamhet, till en fullvärdig rekreation och till regelbunden konditionsstärkande utevistelse, som ett medel att bibehålla hälsa och arbetsförmåga” (Lundvall, 2011 s.126).

1960 införs grundskola och gymnasieskola, vilket innebär att skolans övergripande fostringsuppdrag förändras. Under början av 1900-talet upptar friluftsverksamheten en betydande del i kroppsövningsämnet innehåll i kursplanerna. Från att varit ett ämne med uppdraget att fostra i skötsamhet, uthållighet och hjälpsamhet, ligger nu fokus på att förbereda eleven för ett arbetsliv i ett allt mer komplext samhälle. (Lundvall, 2011 s.124). I läroplanerna Lgy 65 och Lgr 69 kan man ana en tydlig fokusering på folkhälsan. Man vill motverka sjukdomar, mental ohälsa samt inaktiv livsstil, (Lundvall, 2011 s. 125).

Under 1980 sker en förändring inom idrottsämnet som Lundvall benämner som det första paradigmskiftet. Ämnet heter numera Idrott och för första gången nämns kunskapskrav i undervisningen i friluftsliv (Lundvall, 2011 s.126). ”Under vistelse i naturen ska eleverna skaffa sig kunskap om friluftsliv, få förståelse för den ekologiska balansen samt lära sig att ta ansvar för naturen och utnyttja den rätt för rekreation.” (Lgr 80, Idrott s. 90).

Nu handlar det inte bara om att behärska friluftaktiviteter, nu nämns även begrepp som miljöfostran och ekologisk balans som kunskaper man ska lära sig. När och hur denna kunskap om friluftsliv och miljöfostran ska tas upp framgår inte av de moment som anges i innehållet. Friluftslivets praktiska genomförande går in under orientering. Samverkan mellan ämnena är inget som är uttalat längre. Idrott och friluftsdagar skärs ner till 4-8 halv/heldagar per läsår. I Gymnasieskolans läroplan (Lgy 87) betonas olika idrottsrelaterade friluftsoövningar som t.ex. orientering och kunskaper om allemansrätten. Syftet är att förbättra förmågan att bedöma och ta ställning till miljöfrågor. Det tillförs inga supplement under den här tiden (Lundvall, 2011 s.126).

I och med millenniumskiftet kommer en ny läroplansreform som leder till Lpo 94 och Lpf 94. Den svenska skolan går över till att bli målstyrd. Formuleringar om skolans uppdrag och inre arbete visar sig abstrakta och övergripande. Hållbarutveckling blir ett begrepp som inbegriper naturvård och miljövård.

Andra paradigmskiftet inleds med Lpo 94 och Lpf 94. Friluftsverksamhet försvinner helt som begrepp och företeelse, den fastställda tiden för friluftsdagar upphör. Friluftsliv integreras än mer som en del i kroppsutövningsämnet. Ämnet knyts till vistelse och kulturella traditioner

som en metod med vilken upplevelse, kunskaper, erfarenheter, intresse och engagemang för friluftsliv, natur och miljöfrågor skapas. I praktiken ter det sig annorlunda. Inga av de uppsatta målen i Lpo94 som framförs visar på upplevelse, kunskaper och erfarenheter av natur- och/ eller miljöfrågor. Läraren blir en bedömare kring vad man tar upp i sin undervisning (Lundvall, 2011 s.128).

Friluftsliv har under 1900-talet knutits allt tätare till kroppsövningsämnet och friluftsvksamhet som särskild undervisningsform har helt försvunnit ur övergripande läroplaner. Friluftsdagar finns inte längre i skolförordningarna (Lundvall, 2011 s.129).

Den senaste läroplansreformen har haft som ambition att återinföra beskrivningar av ett ämnesinnehåll i kursplanerna. Friluftsliv framträder som en tydlig del av ämnet idrott och hälsa med ett framskrivet innehåll. Ämnets centrala delar på grundskolan förs fram i tre delar; Rörelse, Hälsa och livsstil samt Friluftsliv och utevistelse. Innehållet varierar från olika åldrar i skolan och det finns en progression inom ämnets olika delar. Friluftsliv i såväl grundskola som gymnasieskola ska bidra till mentalt och kroppsligt välbefinnande (Lundvall, 2011 s.129).

3.2.2. Regeringsproposition

År 2009 kom regeringens proposition, ”Framtidens friluftsliv” (Prop2009/10:238), där mål och arbete med framtidens friluftspolitik beskrivs utförligt. Här ges en bild av regeringens definition av friluftsliv, samt vilka delar de anser viktigt att satsa på framöver. Genom bidrag, vill regeringen stärka och stödja de föreningar som dagligen arbetar med att underlätta för allmänheten att bedriva friluftsliv (Prop2009/10:238).

Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. (Prop2009/10:238)

Vidare beskrivs i punktform den bedömning som regeringen har gjort kring vilka mål som ska uppnås. Skolan nämns här genom att betona friluftslivets givna roll i skolarbetet. Vikten av friluftsliv beskrivs som något självklart för alla individer och som ett verktyg för rekreation och god hälsa (Prop2009/10:238).

Definitionen av friluftsliv är hämtad ur förordningen, om statsbidrag till friluftorganisationer. Här beskrivs begreppet friluftsliv med ord som vistelse, välbefinnande och upplevelser utan krav på tävlan. Även ur ett didaktiskt perspektiv ser de på målen för naturvård som ett verktyg för att skapa kunskap, förståelse och engagemang och de ser också friluftsliv som en viktig del i en hållbar utveckling. I definitionen av begreppet benämns även andra av friluftslivets positiva effekter som t.ex. rekreation, turism, estetiska värden, andlig välfärd, kulturarv samt möjligheter till utbildning och forskning. Det här speglar den bredd som regeringen vill visa vad som gäller för friluftslivets betydelse i samhället. Området är politiskt brett och berör delar som naturvårdspolitik, regional tillväxtpolitik, jordbrukspolitik, landsbygdpolitik samt utbildningspolitik men även områden som hälsovård och kulturliv (Prop2009/10:238).

Regeringen betonar vikten av ideellt arbete och personligt engagemang som en drivkraft för att samarbetet mellan stat och kommun skall fungera. Statens jobb är att bidra med ekonomiska bidrag för att underlätta möjligheterna att bedriva verksamhet för alla de frivilligorganisationer som finns runt om i landet. (Prop2009/10:238).

Rapporten lyfter fram friluftsliv som en inkluderande verksamhet där alla medborgare skall ha möjlighet att bedriva friluftsverksamhet med tanke på olika behov eller förutsättningar som t.ex. människor med funktionsnedsättning eller invandrare. ”Regeringens strategi för integration redovisas i skrivelsen, *Egenmakt mot utanförskap*. Målet för strategin är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.”(Prop2009/10:238). Enligt regeringen skall naturen ses som en plats för delaktighet.

En stor del av den här propositionen riktar sig till skolans värld och dess roll som uppfostrare och förebilder till kommande generationer. ”Förskolan och skolan är oerhört viktiga för att ge morgondagens vuxna goda vanor. Ett positivt förhållningssätt till fysisk vardagsaktivitet under unga år har stora förutsättningar att finnas kvar.” (Prop2009/10:238).

Användandet av naturen som ett pedagogiskt hjälpmedel i undervisning tas upp. Frågan om resurser och möjligheter att bedriva verksamhet för olika skolor diskuteras. Ansvar för friluftsverksamheten är förlagd till rektorer och skolledare.

I grundskoleförordningen (1994:1194) fastslås att rektor ska bestämma omfattningen av den friluftsverksamhet som bedrivs under en lärares ledning. Insatser för att främja friluftslivet i skolan måste därför i första hand riktas till skolledare och lärare. (Prop2009/10:238).

Vidare beskrivs de mål som förekommer till respektive område inom skolan. I förskolan betonas förståelsen för den egna delaktigheten i naturens kretslopp och kunnandet om växter och djur. Barnen skall ges möjlighet att bekanta sig med sin närmiljö och det lokala kulturlivet.

I grundskolan betonas mål som att alla skall känna till grundförutsättningarna för en god miljö och den egna livsstilens betydelse för miljö och hälsa. Eleverna skall också ges en inblick i vårt kulturarv och vår friluftshistoria.

I den frivilliga skolformen, gymnasiet, anges mål som beskriver undervisningen som; förberedande för vuxenlivet som samhällsmedborgare och ansvariga för sitt eget liv. Ämnet idrott och hälsa skall stärka de kulturella traditioner som är förknippade med att vistas i naturen och väcka engagemang för frågor som handlar om människors relation till naturen.

Anledningen till varför regeringen lägger sådant fokus på att engagera befolkningen in i ett aktivt friluftsliv formuleras på följande vis;

Inom ramen för forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring har studier gjorts som pekar på att ungdomar ägnar allt mer tid åt stillasittande inaktiviteter och allt mindre tid åt utevistelse och friluftsliv. Andra studier visar att minskad utevistelse och fysisk

aktivitet kan medföra koncentrationssvårigheter och minskad mental ork utöver infektionsrelaterade åkommor. (Prop2009/10:238)

Regeringen bedömer att friluftslivet bidrar till såväl fysisk aktivitet som upplevelser och återhämtning som har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Friluftslivets positiva hälsoeffekter har stor betydelse för såväl den enskilda människan som samhället i stort (Prop2009/10:238).

3.2.3. Friluftsforskarens syn på friluftsliv

Det är främst boken *Friluftsport och äventyrsidrott*, som ligger till underlag för det här perspektivet av tidigare forskning. Boken lyfter bl.a. fram friluftslivets sportifiering och idrottsaktiviteternas friställning från landskapet. Inför forskningen skriver Sandell, Arnegård och Backman att gråzonerna mellan ute- och inneaktiviteter liksom mellan sport, idrott och friluftsliv har tilltagit. Många aktuella forskare inom ämnet har deltagit i projektet och många höga utbildningsinstanser finns presenterade. Det är en aktuell fråga för friluftslivets framtid som tas upp. Vart är friluftslivet på väg i dagens samhälle? Samtidigt har avhandlingar från Backman (2008, 2010) och Arnegård (2006) bidragit till underlag i den här delen.

Inledningsvis i boken skriver Sandell ett kapitel om *Idrott, sport, äventyr och friluftsliv- en introduktion*(2011). Han behandlar frågan om den förändring och förskjutning som sker inom idrott, sport och friluftsliv. En jämförelse med samhällets utveckling i stort. Sandell avser med friluftslivets sportifiering, hur traditionella aktiviteter som vandring, paddling och klättring i naturpräglade landskap görs om till tävlingsaktiviteter. Nya uttryck har blivit aktuella utifrån de moderna företeelserna, ord som gravity, lifestyle, risk och actionsport används i vardagsspråket. Det handlar inte längre om folkhälsa, samhällsplanering, eller att värna om natur och miljö. Det handlar snarare om att betona det moderna samhällets karaktär med fokus på individualism, teknologi, självrealisering och exklusivitet. (Arnegård, Backman & Sandell, 2011 s. 18, 19)

Det är två sidor av begreppet som träder fram, friluftslivets traditionella värderingar av tradition och kultar samt mötet med den moderna utvecklingen med krav på mer utmaning och tekniskt avancerad utrustning. Något som inte fått större genomslag i undersökningar, utan bedrivs av små grupper. Sandell skriver att boken inte för någon specifik tes av att sportifiering är dåligt eller bra. I innehållet diskuteras en mängd olika synsätt kring nutidens friluftsliv som för med sig i olika värden och ideal. Här menar Sandell att man kan diskutera om det är bra eller dåligt för samhället. En gemensam utgångspunkt är helt enkelt att inse att friluftsliv och idrott alltid förändrats, och att spännande förändringar för framtiden sker nu. Förändringar som sannolikt kommer att påverka allmänhetens motionsvanor, landskapsrelationer och turism, liksom skolans, förskolans och föreningslivets verksamhet. (Arnegård, Backman & Sandell, 2011 s. 27, 30, 31)

Åsa Bäckström lyfter i kapitlet ”Utmanande och ungdomligt i konsumtionssamhället” fram ungdomskulturen som den aktiva utövaren av det moderna friluftslivet i form av äventyrsidrott och specialidrotter. Verksamheter som visar på inslag av överskridande och utmanande aktiviteter. I kontrast till det nya friluftslivet påpekar Bäckström att traditionella, folkliga or-

ganisationer som riksidrottsförbundet, tappar i medlemstal. (Arnegård, Backman & Sandell, 2011, s. 55, 57)

I boken diskuteras även skolans roll i utvecklingen av friluftsliv. Erik Backman tar upp ungdomars inställning till friluftsliv i skolan. Utifrån intervjuer med lärare på högstadieskolor försöker Backman se vilka uppfattningar idrottslärare har kring ungdomars friluftsutövande samt på dagens och morgondagens friluftsutövande. Det övervägande intrycket från intervjuerna var att idrotten dominerar ungdomars fritid och då främst lagidrotter. Friluftsutövande, organiserat eller oorganiserat utövas endast av ett fåtal ungdomar. Idrottslärarna uttryckte sig om ungdomars syn på friluftsliv som otidsenligt, inte anpassat till tonåringars krav på stimulans, samt att friluftsliv har en ”töntstämpel” på sig. Backman skriver vidare att det enkla och traditionella friluftslivet har några utmaningar att ta sig an för att bli en del av ungdomars fritid. Förutom att motivera varför, handlar det om att bearbeta en ”töntstämpel”. Det som krävs enligt Backmans intervjuer är mer äventyrliga och spännande inslag i friluftslivet. (Arnegård, Backman & Sandell, 2011, s.74-82) (Backman 2011)

4. Metod

I föreliggande kapitel beskrivs det metodiska tillvägagångssätt som använts i den här undersökningen. En presentation av utvald metod inom ämnet samt en diskussion kring dess för- och eventuella nackdelar. Därefter kommenteras undersökningens begränsning av urval vilket även efterföljande analys bygger på. Avslutningsvis redovisas undersökningens tillförlitlighet och generaliserbarhet.

Val av metod

I undersökningens syfte och frågeställning nämns en, av oss upplevd, otydlighet i användandet av friluftsliv som begrepp. Dels kring begreppets avgränsning kontextuellt men även definitionsmässigt. Det råder en debatt inom ämnet, mellan de som ger riktlinjer för undervisningen i skolan, regering och skolverk, samt friluftsforskare med ansedd erfarenhet inom ämnet. Genom användandet av en diskursiv analys kring hur begreppet använts i friluftsförmedlingens tidskrift har syftet varit att visa hur begreppet framställts genom historien.

Diskursanalys som metod

Själva diskursbegreppet utgår ifrån en konstruktionistisk grundidé, som innebär att språket konstruerar verkligheten eller åtminstone hur vi förhåller oss till den verklighet som omger oss och som vi är en del av. (Bergström & Boréus, 2000. Börjesson, 2003). Så snart språk används så har verklighet konstruerats. Genom att namnge ting, grupperingar eller händelser har sammanhang skapats – verklighet har producerats. (Börjesson & Palmblad 2007). Formuleringen kring vad begreppet diskurs står för är varken enkel eller entydig. (Winther Jørgensen & Phillips, 1999/2000:7). beskriver det som: ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)”. Hur man än väljer att se på diskurs, som metod är det viktigt att inleda arbetet med att fråga sig varför man skall använda den här metoden.

Diskursanalys kan vara en användbar metod i många olika sammanhang, den skiljer sig från de kvantitativa och det kvalitativa sättet från hur vi tänker och förstår världen.

Om man vill veta hur någonting är, vilken omfattning något har, eller vad någon egentligen menar, är andra ansatser än diskursanalys lämpliga. Om man däremot vill veta hur vår kunskap om det som ´är´ och görs eller konstrueras socialt och språkligt, är diskursanalys ett utmärkt metodval. (Wreder i Börjesson Palmblad 2007)

Den här undersökningen har, enligt tidigare nämnda syfte, som mål att belysa begreppet friluftsliv och dess användning i olika sammanhang och kontexter historiskt och i nutid. Hur har begreppet använts? både genom det skrivna men framförallt det bildliga språket? Centralt för diskursanalysen är att skapa sig en förståelse för hur diskursen fungerar övertygande - vilka strategier som används för att skapa en retoriskt övertygande bild. (Börjesson & Palmblad 2007). En diskursanalys innebär inte, liksom andra metoder, att man gör en värdering av sina källor utan snarare strävar man efter att få en så bred bild av verkligheten som möjligt genom användandet av olika former av källor. Enligt Börjesson och Palmblad handlar det om att undersöka vad olika former av föreställningar förutsätter och vilka följder de får i skilda sammanhang. Det handlar om att namnge ting, grupperingar eller händelser som skapar sammanhang. (Börjesson & Palmblad, 2007).

En diskursanalys tolkar inte historien om vad som egentligen hände utan ger ett urval av tänkbara berättelser inom ämnet. Diskurser är förbundna med kulturella och sociala fält som aktiveras och sätts i rörelse av olika människor. Genom att t.ex. se ur ett maktperspektiv kan man se på vem eller vilka som har rätten att yttra sig och varför de här personerna anses ha legitimitet att göra det. (Börjesson & Palmblad, 2007). En diskurs skapar raster och mönster med vars hjälp vi kan urskilja vad som är sant, relevant och möjligt. En diskursanalys skiljer sig som arbetsmetod från övriga metoder på ett antal punkter. I en diskursanalys är det inte viktigt vilken källan är utan alla källor gör anspråk på att säga något om verkligheten. Det finns inte heller en undersökningsdesign som anses som ”den rätta” utan fokus läggs på tydliggörandet kring forskarens och studieobjektets förståelse av rådande sammanhang. Vems är diskursen? Vilka berättelsetyper tycks vara gångbara i olika sammanhang? Olika berättelser kan knytas till olika platser och föremål och till olika sammanhang (Börjesson & Palmblad, 2007).

Val av diskursanalys

Det finns olika sätt att se på diskursanalys, dels genom att analysera texter från olika sammanhang men även genom att analysera bilder som ger exempel på tidstypiska förhållanden och kontexter. Ett antal forskare har använt sig av liknande metod i samma syfte bl.a Helen Tolvheds avhandling *Nationen på spel* från 2010. Den här undersökningen är framförallt en diskursanalys av bilder men för att kunna ge en bild av skiftande historiska sammanhang har även tillhörande text bifogats för förstärka bilden av friluftsliv. Att använda sig av en diskursiv analys när man tolkar bilder innebär ett antal förberedande förhållnings-sätt. Författarna, (Eriksson & Göthlund, 2004) beskriver hur bilder kan förstås som en kulturs eller subkulturs gemensamma system, organiserat av tecken som ger dem mening. Genom att betrakta bilder utifrån olika perspektiv kan man se tecken på både dolda och öppna budskap som visar sig för mottagaren av bilden. Bland ett antal olika sätt att analysera bilder på valdes den semiotiska formen ut som mest lämplig p.g.a. av dess sökande efter bilders bakomliggande kontext (Eriksson & Göthlund, 2004 s.34).

Semiotisk bildanalys

Semiotiken är en vetenskap utvecklad av lingvister och språkforskare. Mest kända är schweizaren Ferdinand de Saussure (1857-1913) och amerikanen Charles Sanders Peirce (1839-1914). Den som emellertid mest förknippas med utvecklingen av bildsemiotiken är den franske filosofen, Roland Barthes från början av 1960 talet. Semiotiken är en vetenskap som intresserar sig för kommunikation och meningsskapande, där teorin beskriver hur människor kommunicerar via tecken.

Om vi bortser från att alla människor på grund av kunskapsmässiga och sociala omständigheter upplever världen olika är det tecknets relationer till inre och yttre omständigheter som avgör hur det ska tolkas. Det är dessa omständigheter vi kallar kontexter (Nordström, Lindgren, 2009 s.67).

En bild kan bestå av oerhört många olika ”tecken”. Den här forskningen syftar på att analysera de olika, tänkbara kombinationer av tecken som är relevanta för generell problematik. Att se och försöka upptäcka återkommande mönster och budskap som tidningen vill förmedla genom sin framsida och tillhörande texter.

Redskap

Barthes utvecklade en terminologi inom metoden bestående av två redskap, denotation och konnotation. Det denotativa sättet att se på bilden har två syften, dels att aktivera vårt seende så att vi inte förbiser något väsentligt, men även att finna kombinationer av tecken som utvecklar retorik, bidrar till form, skapar tematik eller ansluter objektet till analyserad diskurs (Nordström, Lindgren, 2007 s.69 ff). Här utreds frågor som; Vad är det som skildras? Vad ser vi i bilden: människor, saker, miljöer? Hur ser de/det ut? Hur är bilden tagen: färg, ljus, bildvinkel, fokus/skärpa? Var fastnar blicken?

I den andra termen Konnotation, försöker man identifiera bildens merbetydelse genom att relatera till förmodade intentioner, medvetna eller inte medvetna avsikter, samt kontexter. (Nordström, Lindgren, 2007 s.72 ff). Det kan vara allt från bildens uttryck av värderingar och associationer. Genom att ställa sig frågor som; Vad gör bilden intressant? Vilka associationer får vi när vi ser bilden? Vilka känslor/attityder föder bilden, vilka element i bilden framkallar dessa? kan vi få ett svar på var tonvikten i rådande diskurs ligger.

Kontext och Förankring

Inom rådande metod påpekas vikten av att placera in bilden i ett sammanhang, en kontext. Barthes talade om olika kontexter t.ex. sändarkontext, som beskriver det sammanhang eller den miljö där bilden tagits och mottagarens/betraktarens kontext, som beskriver den miljö betraktaren befinner sig i när de ser bilden t.ex. i ett rum. Men även den inre kontext som är beroende av den person som analyserar bilden. Barthes talade också om bilden och dess mångtydighet i sig själv, hur bilden är beroende av en verbal text för att dess mening skall kunna befastas genom en s.k. förankring inom en kontext.

Urval

För att styrka undersökningens trovärdighet valdes en tidskrift som berör ämnet friluftsliv. Det rör sig om friluftsförbundets egen medlemstidning, *I alla väder*, som förövrigt bytt namn och numera heter *Friluftsliv*. En tidskrift som har getts ut under en lång tid, från tidigt 1900-tal tills modern tid, och därmed speglar ett historiskt brett perspektiv. Vi har valt att analysera olika årtionden med start från 50-talet och framåt för att försöka finna tidstypiska mönster. Bildanalysen delades in i sex tidsepoker, 50, 60, 70, 80, 90 och 2000. Inom varje årtionde ingick minst fyra års utgåvor av tidskriften. 50-tal (47-52), 60-tal (59-64), 70-tal (68-72), 80-tal (82-87), 90-tal (89-93), 2000-tal (2005-2010). Beroende på tillgång till material, beställdes angränsande årtal fram till den tidstypiska bilden.

Genomförande

Materialet plockades fram ur Göteborgs stadsbiblioteks arkiv för en översikt och genomgång av lämpligt material. Tidskriftens framsidor samt tillhörande ledartext kopierades för vidare bearbetning. Därefter utsågs tidstypiska bilder från respektive årtionden för en bild och textanalys. Efter att en analys skett enligt tidigare nämnda semiotiska metod startade arbetet med att finna tidsenliga diskurser för att kunna koppla dem till en viss kontext.

Tillförlitlighet

Att använda sig av diskursanalys som metod innebär enligt Börjesson, Palmblad, (2007) ett sätt att tala om och försöka förstå sig på världen. För vissa kan det anses som ett diffust och något otydligt sätt att bedriva forskning på. Författarna belyser ett antal svårigheter kring användandet av diskursanalys som metod. Dels bör man fundera över om fenomenet används på samma sätt oavsett vilken typ av material som anlitas, och om det finns en konsekvens kring diskursen. Vem är det som tolkar bilden, och vems bild av historien är det som egentligen visas upp. Vårt sätt att kringgå det här problemet är att använda oss av en erkänd metod som används inom bildforskningen, semiotisk bildanalys. En metod med väl förankrade verktyg att tolka bilder på ett gemensamt sätt. Som tidigare nämnts innebär inte en diskursanalys att man tolkar fakta utan försöker ge en bild av hur verkligheten ser ut. (Börjesson, Palmblad 2007 s 12,13.)

Generaliserbarhet

Vad det gäller den här undersökningens generaliserbarhet ser vi ett antal möjligheter. Genom det ökade utrymme för friluftsliv i skolornas styrdokument kommer troligtvis ett förtydligande av begreppet friluftsliv eftersträvas. Vad står begreppet för? Hur skall undervisningen bedrivas? Hur har det sett ut och hur kan det tänkas bli i framtiden? Med ständigt nya influenser inom idrott- och friluftsvksamheter krävs att man som idrottslärare är nyfiken på framtiden samtidigt som man skaffar sig en historisk kunskap om debatten som varit.

Att fånga en läsare

Framsidan av en tidskrift ger inte bara information om tidningens innehåll utan är också ett medel för att locka läsare. På en av tidskriftens ledarsidor tas diskussionen upp huruvida utsidan speglar det egentliga innehållet och om det ger en verklig bild av vad friluftsliv innebär. Bo Rosen skriver i tidskriftens ledare, ”att välja bilder kan ha sina sidor, inte minst på omslagssidan. Det gäller att hitta något som engagerar, något som får läsarna att både haja och haja till.”(Friluftsliv nr 2 1984).

I samma ledare ifrågasätts om tidskriften och dess omslag verkligen ger en rättvis bild av friluftslivets olika förhållanden som inte alltid är gynnsamma med tanke på bl.a. väderförhållanden och tillgång till material. Syftet med den här analysen är inte att försöka försköna bilden av friluftsliv utan att försöka spegla den bild av den tidstypiska diskursen inom ämnet. Inledningsvis ges en historisk sammanfattning av föreningens verksamhet från tidigt 1900-tal till 1950-talet där vår analys startar. Det historiska underlaget är hämtat från en tillbakablick vid 100-års jubiléet för Friluftsrämjandet 1992 (Friluftsliv nr 2 1984).

5. Resultat

Friluftsförbundets tidskrift

Efter att fått ta del av hur diskursen kring begreppet friluftsliv ter sig historiskt, genom styrdokument, regeringspropositioner samt uttalanden från expertis inom ämnet kommer här en analys av friluftsförbundets tidskrift, ”Friluftsliv”. Kommande bildanalys innebär en genomgång av framsidor från olika årtionden. Framsidor som ger en bild av tidningens innehåll i kombination med lockande rubriker, allt för att få kunder att vilja läsa. För att få ett tydligare grepp om rådande diskurs är även bilderna kopplade till texter i form av bl.a. ledarsidor och tidstypiska artiklar.

Friluftsförbundets historia

Friluftsförbundets historia startar 1892 när den första föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige startar. De första 40 åren i föreningen präglas av skidförbundets riktlinjer. Det som berör skidor och skidåkning utvecklas, tävlingar anordnas, utbildningar inrättas, skidmuseum invigs mm. I början av 1900-talet anordnas turistfärder för skolungdomar där syftet är att ge ungdomar ett tillfälle att ”lära känna och älska sitt härliga land”. 1902 väcks tanken på att skapa en egen friluftsanläggning och med tillstånd från kung Oscar sätts bygget igång.

1920 skrivs det i Friluftsförbundets årsböcker om hur det mestadels var de ”byxklädda damerna” som deltog i olika skidtävlingar runt om i landet. Samma år beslutas det att en fjällstuga ska hållas öppen året om alla dagar, vilket är startskottet för friluftsliv året runt. 1925 anordnas för första gången Skolungdomens allmänna fjällfärd genom ett samarbete mellan Svenska Turistföreningen, Skolöverstyrelsen och Järnvägsstyrelsen. 1938 byter föreningen namn till *Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige*.

1947 slutar tidningen ”Friluftsliv” att ges ut och ersätts av ombudsbladet ”I alla väder”. Här tar vår analys av den bild som presenteras i tidskriften vid. Från 50-talet fram till modern tid (1992, nr1).

5.1. 50-talet

Denotation

En ensam man sitter vid lägerelden och njuter av skogens mäktiga inramning. Kanske har han tagit sig en lång promenad i skogen och avnjuter en god lunch i det fria. Röken från elden och mannens pipa stiger gemensamt upp som en mystisk dimma mellan grantopparna och träffas av solens strålar som kämpar sig igenom grangrenar. Mannen är iklädd kostym och mössa. Vid elden kan man tyda konturerna av en kittel, kanske en kaffekanna. Miljön runt omkring inger en mäktig inramning i form av den stora skogen bestående av granar samt en och annan björk. Det är inte mannen som är i centrum av bilden, snarare den kringliggande, näst intill sagolika miljön.

Konnotation

Skogen har huvudrollen i den här bilden, som en plats för rekreation och återhämtning. Tidsskriftens omslag speglar det magiska man kan få uppleva om man tar sig tid att bedriva friluftsliv. Mannen är ensam ute i skogen, varken fru eller barn är delaktiga i aktiviteten. Kanske är det en tidstypisk bild av 50-talets Sverige, mannen tar igen sig efter en hård arbetsvecka medan kvinnan stannar hemma och sköter hushållet.

Kontext

”Ut i naturen husmödrar - det får ni glädje av!” Så skanderas det i första numret av friluftsförbundet Friluftslivets tidning årgång 1952, med en förhoppning om att få ut de hemmaarbetande kvinnorna att delta i friluftslivet. Fortfarande var det mannen som ansågs som familjeförsörjaren och kvinnans roll var att sköta hem och familj. ”Mannen i huset, herr Svensson skall ut på jakt och Svensson jr skall på orienteringstävling. Ensam kvar efter några hektiska morgontimmar med att packa åt familjen får Fru Svensson äntligen tid för sig själv.” (1952. Nr1)

Föreningens svaga ekonomiska ställning innebar en ständig jakt på nya medlemmar vilket var ett av motiven till att få med kvinnorna. Handikappade var en annan samhällsgrupp som erbjöds att delta i föreningen, medborgare som tidigare inte ansetts ha viljan att ens ge sig ut i skog och mark (1952 nr 1).

Kampen att locka nya medlemmar mellan idrotts- och friluftsutövare pågick under 50-talet. I en uppmaning om att bevara friluftslivet likt dess tidiga ursprung flörtade man samtidigt med idrottens allt populärare tävlings- och lekmoment. Friluftsförbundet ville locka fler medlemmar, men ändå särskilja sig från idrotten och dess olika tävlingsmoment, vilket bl.a. präglade regler för hur friluftsdagar inom skolan skulle bedrivas. ”Friluftsdagarna bör främst användas för friluftsliv i skog och mark men även vissa former av tävlingar kan förekomma.” (1952 nr 1).

På 50-talet arbetade man med många friluftsdagar inom skolans värld. Det var något som bidrog till krav på fler utbildade friluftsledare där egenskaper som orienteringskunskap och kunskap om lämplig säkerhetsutrustning diskuterades.

Politikerna hade sedan länge insett friluftslivets positiva effekter på folkhälsan och stöttade friluftslivs- och idrottsföreningarna på olika sätt, samtidigt som de hade ett eget intresse för den

skog och mark som användes av föreningarna. En allt större befolkningsmängd och det ökade behovet av exploateringsytor för nya bostäder ledde till en kamp om det utrymme som skogen hade att erbjuda.

Sammanfattning: 50-talet handlade mycket om kvinnans frigörelse från hemmet och föreningens kamp om nya medlemmar och den allt mer hårdnande konkurrensen om skogen som yta att bedriva verksamhet i. Centralt innehåll var att få folket ut i naturen för det härdande och stärkande friluftslivet. Detta i en tid då Friluftsförbundet fortfarande var en förening, vars huvudgren var skidåkning. Betoningen låg inte på friluftsliv i allmänhet.

5.2. 60-talet

Denotation

En grupp människor, både män, kvinnor och barn har samlats i skidbacken för umgänge och intagandet av medhavd matsäck. Deltagarnas klädsel är enkel, hemstickade mössor, tröjor, skidbyxor och pjäxor. Alla sitter i grupp och verkar kommunicera med varandra på ett avslappnat sätt. Bilden är fotograferad i svartvit. Bakgrundens horisontlinje ger oss en lutning som tyder på att det handlar om utförsåkning. Den text som står under bilden handlar om skidåkning utomlands och noteringar kring föreningens årsmöte.

Konnotation

Fokus ligger på gruppen/familjen som tillsammans njuter av att vara ute i naturen och bedriva friluftsliv. Friluftslivet har blivit gemensam sak för hela familjen, män, kvinnor och barn tillsammans. Bilden signalerar ett budskap om glädje och avkoppling med friluftsliv som ett alternativ för att värna om familjelyckan. Möjligheten att bedriva skidåkning i andra länder ger oss en ledtråd om familjens ökade tillgång till ledighet och längtan efter nya utmaningar.

Kontext

I slutet av femtiotalet förändras tidningen. I det första numret från 1959 kan man läsa hur ett försök görs i att skapa en ny karaktär åt tidskriften. En önskan finns att spegla verksamheten och livaktigheten inom främjandet. Dessutom får ungdomsverksamheten och de yngsta barnen var sin egen sida (1959 nr 1). 60-talet är det årtionde då ungdomen får en central roll inom Friluftsförbundet. I tidskriften står följande:

...för oss i Främjandet blir det en självklar uppgift att söka vinna ungdomens intresse och förtroende då vi tror oss ha möjligheter till en insats av betydelse. Vi tror oss genom friluftsverksamheten kunna nå en stor del av ungdomen. (1959 nr7)

Vidare ger de uttryck för att hjälpa ”tuffingar”, ungdomar som har det svårt i samhället, främst de från städerna. Ungdomsverksamhetens innehåll präglas av att bygga hus, laga mat samt att umgås. Målet enligt tidningens ledare är att, ”en vacker dag kanske dessa svåra fall krypa ut ur sin vilshets hårda skal.”(1959 nr 7).

På 60-talet pågick en debatt kring den allmänna folkhälsan. I och med tidigare ändringar i semesterlagstiftning fick nu de flesta familjer allt mer fritid som på ett eller annat sätt behövde fyllas med lämpliga aktiviteter. I ledaren (1959 nr 6) kunde man läsa följande påstående, ”Folkhälsan är i skrämmande utförsbacke. Nationalsjukdomen heter just nu stress, ständigt växande ungdomsproblem kräver helhjärtade insatser.” Något som låg till grund för 60-talets utveckling av främjandet. Nu startades en ungdomsgren inom friluftsförbundet med det passande namnet, TVM (tvärtom). Vars uppgift var att ta hand om de ”normala” ungdomarna i ett förebyggande syfte. Tidskriften uttalar sig om ungdomen på följande sätt, ”felaktig miljö är fallet för ungdomen, otillfredsställande hem och familjeförhållanden. Ungdomar har tråkigt, de lider av ”spleen”, det blir destruktivt. TVM vill bjuda på äventyr av rikligare slag.” (1959 nr 7).

Ungdomen behövde självverksamhet samt hjälp och vägledning. TVM ville hjälpa till genom skaparglädje och friluftaktiviteter. Främjandet såg sin ungdomsorganisation som en alternativ väg att lösa ungdomsproblemen i samhället (1959 nr 7).

Ganska tidigt möter Främjandet positiv respons på den aktiva satsning man gjort på ungdomarna inom verksamheten. ”Myndigheter av skilda slag talar erkännansamt om framförallt vår ungdomsverksamhet, i tidningar landet runt uppmärksammas våra initiativ och olika arrangemang och vi har statligt och kommunalt stöd för vårt arbete.”(1960 nr 7) Främjandet uttrycker brist på resurser, ekonomin var ett tidigt problem för friluftslivet. Föreningen efterlyser stöd och engagemang i form av frivilliginsatser från Främjandets medlemmar.(1960 nr 7) I föreningens framtida mål kan vi läsa: ”Att få ut vårt folk och främst ungdom i frisk luft och i svensk natur är ett stort arbete och ett viktigt mål Det är här vi måste lita på vår frivilliga ledarkader... Arbetet vilar på frivilliga ledare, styrelsemedlemmar och friluftsliv ledare. Det är en styrka och en svaghet.”(1960 nr 2)

Friluftsliv och folkhälsa lyfts fram som en ingrediens till ett bättre liv. Konsekvenserna av att allt fler människor flyttar in till staden anses påverka den allmänna folkhälsan, ”Psyiskt har vistelse i naturen mycket att ge alla dem, som är hänvisade till att bo i våra tätorter. I skog och mark eller ute på sjön slipper de trängseln. Där kan de komma bort från jäktet och bullret.” (1960 nr 8) som stadens alla nackdelar i form av t.ex. tidig motorism, mopeder och bilar, bekvämligheter som anses påverka människans chans att utveckla en god kondition. Främjandet lyfte fram att god kondition är något som allt färre numera får till skänks, genom t.ex. fysiskt arbete eller att leva under primitiva allmänna förhållanden (1960 nr 8).

Återkommande under 60-talet är den politiska debatten om rätten till skogen som allmänt område. En konflikt mellan stat och friluftsidkare. Staten talar om vikten av naturvård. Främjandet för fram vikten av människans sociala kontakt med naturen. I tidskriftens ledare förs debatten om allemansrätten och allemansskyldigheterna fram. Något som inte bör betraktas som en ”frihet” utan en ”rätt” och ”skyldighet” som alla människor har gentemot naturen. Tidigt propageras för denna tanke i tidskriften som en allmänt rådande lag att följa i naturen (1960 nr 8).

Ökat statligt stöd till organisationen och fortsatt ”ideell” verksamhet bidrog till en positiv framtidssyn inom föreningen, trots prognoser om problem med ohälsa och brokiga ungdomsskolor som framställs. Genom att belysa och föra fram de budskap som föreningen står för skall framtiden säkras, ”Propagandan blir viktigare än någonsin för oss. Det är inte bara fråga om att rädda naturen åt folket, det rör sig om att rädda folket åt naturen och friluftslivet!” (1959 nr 6). Tankar som symboliserar tidens anda är propaganda för friluftsliv åt folket för folket.

Sammanfattning: 60-talets debatt kretsar kring den allmänna folkhälsan och dess synliga förfall. I ett samhälle där ungdomar och vuxnas fritid ökat allt mer avspeglas problem med att kunna hantera den på ett positivt sätt. Där friluftsförbundet träder in som räddare i nöden genom att erbjuda friluftsliv åt folket. Den politiska kampen mellan staten och de föreningar som brukar skog och mark fortsätter. Genom ökat statligt stöd kan verksamheten utvecklas.

5.3. 70-talet

Denotation

Det är vår, bladen på träden har knappt slagit ut. En grupp barn står tillsammans och lyssnar till ledaren framför dem. De är omgivna av en stor skog och framför dem rinner ett mäktigt vattendrag. Bakom gruppen ser vi en annan vuxen med armarna i kors, hon verkar hålla ordning på gruppen samtidigt som hon deltar med sitt lyssnade. Barnen är klädda i lämpliga kläder efter väderlek och med skolväskor som troligtvis innehåller mat för dagen. I tillhörande bildtext kan vi se rubriker som *Håll Sverige rent* och logotypen för en landskamp i motion.

Konnotation

Bilden är tagen som en översiktsbild, vilket får oss som betraktare att bli en del av det som sker. Vi deltar i undervisningen samtidigt som vi får ta del av det imponerande landskapet. Kvinnan i mitten ser strängt på barnen som om hon har något viktigt att förmedla till de barn som står snällt och lyssnar. Bakom dem står en vuxen och ser till att de fokuserar på uppgiften-att lyssna och lära om naturen.

Kontext

Symbolen längst ner i högra hörnet av bilden förmedlar tydligt sitt budskap ”*Håll Sverige rent!*”. Naturvård var inte något nytt. I tidskriftens ledare (1968 nr1) förs påståenden fram hur den bristande förmågan att blicka framåt har skapat den misskötsel av naturen som råder. Här för föreningen fram krav på en enad kampanj för miljövard, ”En folkrörelse till naturvårdens gagn är en förutsättning för att arbetet ska krönas med framgång.”(1968 nr 1). Främjandet talar om hur staten måste upplysas om läget och starta upp en viktig folkrörelse. ”Hänsyn mot natur och människor måste präglade vårt handlande. Omdöme, sans och framsynthet är självklara egenskaper som ska diktera utnyttjandet av naturen.”(1968 nr 1).

En annan tendens som man kan se på 70-talet, är frågan kring material och säkerhet inom friluftslivet. ”Chansa aldrig!” är en rubrik till ledaren i tidskriften (1969 nr 3). Inför 70- talet börjar det talas om risker i friluftslivet. Påtryckningar som kommer är; ”Säkerhet går först. Varje friluftstur måste ske under betryggande omständigheter.”(1969 nr 3) Det diskuteras mycket kring ledarens ansvar för gruppen i olika aktiviteter och väderlek. ”Ledaren ska för sitt eget samvetes skull kunna säga sig att en olycka inte är en följd av risktagande.” (1969 nr3)

Den politiska debatten kring friluftslivet och boendemiljön som pågått under en längre tid fortsätter. Främjandet beskriver hur friluftslivet har blivit en del av samhällslivet och en faktor som måste uppmärksammas för stadsplaneringen Vikten av att friluftsmiljön intressen skall tas till vara vid olika former av byggplanering. ”Vi kan fastslå; att det ur hälsosynpunkt är angeläget att genom friluftsliv skapa ökad möjlighet till rekreation och fysiska aktivitet.” (1969 nr1) Kritik förs fram mot den rådande samhällsplaneringen, i hopp om ett mer aktivt tänk kring friluftsliv in i stadsplaneringen (1969 nr1).

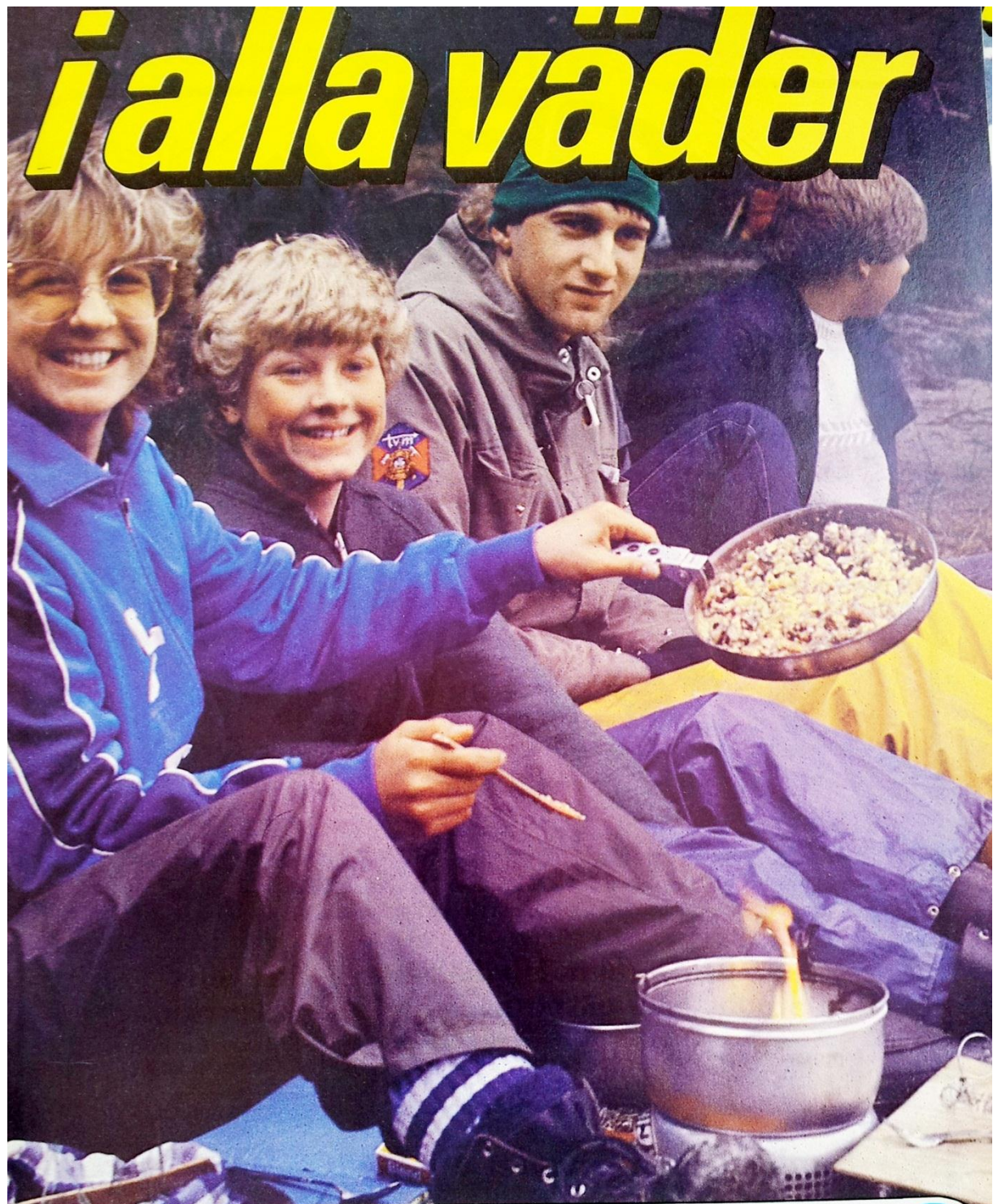
Under 70- talet fortsätter debatten mellan friluftslivets och idrottsverksamhetens företrädare. I en statlig utredning uttalar sig representanter för landets styre snävt kring gruppernas specifika inriktningar, ”Det är en gåta hur idrottsutredningen i sitt betänkande kommit fram till att

alla som rör på sig utövar idrott... Idrott utövas på speciella banor eller arenor, inom- eller utomhus, enligt fastställda regler och med tidtagning eller mätning av prestation som regel med tävlingsmoment.”(1969 nr 5). I en ständig kamp om nya medlemmar kämpar föreningen för att behålla sin ursprungliga tanke, ”...man kan aldrig finna ett samband mellan idrott och friluftsliv. Däremot motionsidrott och friluftsliv kan ha vissa liknande inslag” (1969 nr 5). Att idrottsutredningen totalt avstått från att föra in värdet av friluftsliv är felaktigt och förvånande. Ledaren avslutas med, ”Nej, idrott och friluftsliv är två olika folkrörelser.”(1969 nr 5) Kring den här debatten ingår en ekonomisk aspekt som startade redan förra årtiondet där idrotten fått mängder av pengar till att bygga anläggningar, medan friluftslivet i jämförelse med detta knappt får något stöd (1966 nr 6).

Kring 70-talets slut ser vi flera folkrörelser, i hälsans tecken, starta upp. Vikten av en rörlig befolkning poängteras. ”Stillasittande kan leda till fetma och hjärtsjukdomar”, är en rubrik i (1968 nr 2). Många människor satte sin tilltro till den tidens medicinska framsteg som direkta botemedel på alla då kända sjukdomar. Även ungdomarna engagerades. Ungiform- Friluftsförbundet Främjandets motionskamp för elever, riktar sig till elever i skolan. Långa skoldagar, uppdriven studietakt och mycket stillasittande gör att skolelevens vardag kan kännas pressande. Skolungdomens fysiska kondition sjunker. Det bekväma samhället återverkar på alla (1968 nr 2).

Sammanfattning: 70-talet speglar ett årtionde av kritik och politisk debatt kring centrala frågor inom samhället. Håll Sverige rent är kampanjen för miljön. För att öka folkhälsan möter Främjandet skolorna med motionskampanjen ”Ungiform”. Kampen mellan idrott och friluftsliv fortsätter där det främst handlar om frågan om ekonomiskt stöd samt frigörelsen från tävlan. Samhällsplanering är en aktuell fråga för möjligheterna i framtidens friluftsliv.

i alla väder

4/83 Har du bästa matsäcken? Var med och tävla!
Annorlunda friluftsmiljöer. Årets TVM-ting.
Skånsk »ödebygd». Skogsmulle i Chicago.
Test av friluftskök. Märkliga svampar.

**Frilufts
främjandet**

Denotativt

En grupp människor sitter och avnjuter en måltid utomhus. En av dem visar upp vad de åstadkommit till lunch. Alla verkar glada och lyckliga vilket ger en bild av att njuta och att vara tillsammans i naturen. I bakgrunden ser vi antydning av en granskog. Samtliga deltagare är utrustade i kläder lämpliga för att bedriva utomhusaktiviteter. En av pojkarna i bilden har ett TVM-märke på jackärmen. I bildens nederkant kan vi även se den utrustning med vars hjälp de tillagat lunchen. Bilden är en närbild, vilket gör att man får känslan av att sitta med i gemenskapen och ta del av glädjen. Blicken fastnar dels på deltagarnas leenden, men även det som de lyckats tillaga. I bildtexten ges exempel och tips på hur man kan laga mat i naturen och hur man på ett mer avancerat plan även kan tävla i ämnet. Här ges även förslag på olika typer av miljöer att bedriva friluftsliv i.

Konnotativt

Vikten av att kunna klara sig i naturen och i samspel med naturen, för en längre tid. Lära sig att överleva i naturen med små resurser - lev enkelt och hälsosamt! Vi ser hur deltagarna glatt visar upp hur enkelt det är att laga mat i naturen, det behöver inte vara så märkvärdigt. Även den här bilden är tagen ur en vinkel som gör att man känner sig deltagande, inbjuden att smaka det som tillagats. Trots att föreningen inte vill förknippas med idrott förgylls framsidan av olika tävlingar och tester man kan ta del av. TVM-märket ger en signal om att det är Främjandets ungdomsgren som är i fokus.

Kontext

Tidigare talades det om begrepp som folkhälsa och livsglädje. Nu tillförs ytterligare ett begrepp, friskvårdsarbete. Olika idrotts- och friluftslivsorganisationer för fram vikten av att friskvård är något man bör satsa på. Nu bildas det folkrörelser kring populära aktiviteter som jogging och rörelsegymnastik. Ekonomi har blivit en viktig pelare för att kunna samordna den stora organisation som Friluftslivsfrämjandet utvecklats till. Inte bara vad det gäller tidningen, utan även tillströmning av nya medlemmar (1977 nr 1).

”Bör allemansrätten förvandlas till lagstiftning?” är en fråga som ställs i tidskriftens ledarsida. (1984 nr 5). Frågan var ställd av en reporter på tidskriften som hade upplevt friluftslivets bak-sida på sin semester.

Det var ett gäng som hade invaderat en ö och gjort sig hemmastadda där, fällt träd, vandaliserat på olika sätt. Det såg bedrövt ut efteråt. Markägaren vågade sig inte dit. I efterhand diskuterades frågor om och kring allemansrätten. Allemansrätten är en grundsten för friluftslivet och det gäller att den upprätthålls på ett värdigt sätt (upptakt 1984 nr 5).

Här påpekas vikten av att ta eget ansvar och hur vistelse i skog och mark är ett sätt att praktisera den egna ansvars känslan.

Ett återkommande inslag i tidskriftens historia är miljö och naturvård. På 80-talet talar man inte i dessa termer, utan nu skriver man att det är tid för en ”ny kampanj mot nedskräpning”. Den nya upplagan av ”håll Sverige rent” fick under 80-talet bättre ekonomiskt stöd från rege-

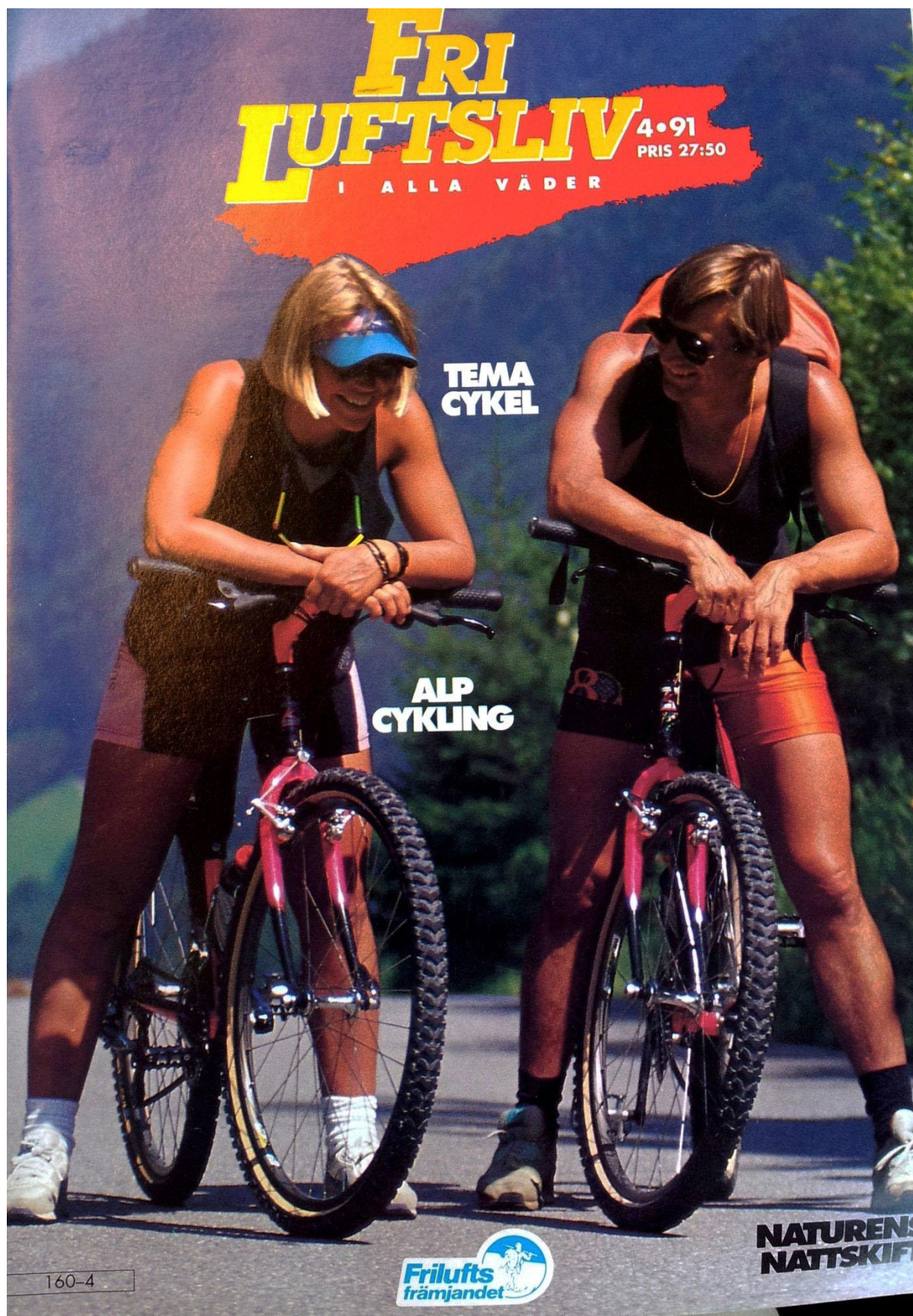
ringen, samt att den nya möjligheten att panta flaskor och burkar infördes. Friluftsförbundet uttrycker en stor tacksamhet och glädje att ”få bort alla metallbitar som blänker i diken”. Nedskräpning är ett brott mot både den generösa allemansrätten och naturvårdslagen (1984 nr 1). Sverige är ett av många länder internationellt som engagerar sig i miljöfrågor. Utifrån FN-konferensen 1972 föddes många idéer till att förbättra miljön.

Sedan 70- talet har miljöfrågor uppmärksammas på olika sätt i föreningen. Förbundets arbete kring miljö på 50 och 60- talet gick under namnet ”skogsmulle”. Där handlade det om att sprida kunskap om allemansrätten och allemansskyldigheten. Engagemanget inom skogsmulleverksamheten bidrog till god kunskap om naturvett för många barn, skogsmulle är något Sverige internationellt sett är ensamma om. (1982 nr 1 1982 har friluftsförbundet varit igång i 90 år. Behovet av friluftsliv finns och utökas. Det bidrar till folkhälsa och till samhället på många sätt, bland annat till att bevara naturen (1982 nr 2).

80-talet handlade mycket om friluftsliv åt alla. Invandrare, handikappade och äldre skulle få vara en del av organisationen. Behovet av ledare fanns på alla håll och kanter inom förbundet, inte minst bland ungdomarna. Friluftsliv- hälsa och friskvård behövde få en tydligare framtoning än vad protokollen från 80-talet visat på. Samarbetet mellan ”mulleverksamhet” och dagis var svårt, samtidigt som samarbetet med skolan fungerade på sina håll i landet. Miljöförstöring var ett ständigt problem som diskuterades och kontentan blev att förbundet måste gå från tanke till ord till handling (1987 nr 5).

Sammanfattning: Ett årtionde av tillbakablickar kring ett gott arbete inom föreningen, men där även framtida miljöfrågor debatterades. En ny upplaga av ”håll Sverige rent” genomförs med större framgång. Allemansrätten diskuteras. Begreppet folkhälsa byts ut mot friskvårdsarbete. Idrotts- och friluftslivet är mer i harmoni. Flertalet kampanjer med syftet att få ”folket att röra på sig” startas upp.

5.5. 90-talet

Denotation

En man och en kvinna står och hänger över styret på var sin mountainbike. Två glada och till synes lyckliga unga människor som utövar cykelträning i alpmiljö. Vädret är soligt och personerna på bilden har en solbränna som avslöjar att de befunnit sig utomhus under en längre tid. De är utrustade med, för den tiden, trendiga kläder och cyklar med den senaste tekniken. Bilden är en närbild som fokuserar på de båda personerna i förgrunden och den omgivande magnifika bergskedjan lite diffust skymtande i bakgrunden. Bilden är i färg, starka och mättade färger som förknippas med 90-talets rådande modetrender. Bildtexterna berättar för oss att cykeln inte längre bara är ett transportmedel utan även kan användas vid äventyrsaktiviteter.

Konnotation

Blicken fastnar på glädjen och känslan hos de båda personerna som står i fokus. De ger oss en bild av den unga och till synes lyckliga människan som verkar må bra av att motionera. Man kan se en tydlig förändring på omslagsbilderna från tidigare årtionden. Den vanlige ”Svensson” pryder inte längre framsidan på tidskriften. Nu är det unga, vackra, vältränade modeller som får symbolisera och locka medlemmar till föreningen. Betydelsen av vad du har på dig och kvalitén på det materiella verkat ha ökat. Nu tycks det inte räcka med att cykla hemma runt kvarteret, utmaningen och längtan efter äventyr smyger sig in i verksamheten.

Kontext

Nu förändras bilden av hur den ”vanlige” medborgaren bedriver friluftsliv. Gränsen mellan idrottsverksamhet och friluftsliv blir allt otydligare. Det räcker inte med att bedriva friluftsliv inom landets gränser i skog och mark utan större utmaningar hägrar. Det är inte längre tillräckligt att bara ta till vara på sin inre mentala hälsa, utan vikten av att se bra ut ökar i och med större fokus på den materiella utvecklingen inom branschen. Genom att använda sig kläder och utrustning av senaste modell skall det se ut som om man är vältränad och har ett stort intresse av friluftsliv och hälsa (1991 nr 4).

Tidskriftens första ledare från 1990 handlar om friluftsfrämjandets självrannsakan. En ny tid hägrar och framtiden kommer att präglas av förändringar. Därför behöver Främjandet följa med i tiden och anpassa sig till rådande omständigheter. Förändringar sker i form av människans ändrade arbetstider och den nya teknologins utveckling. Försäkringar medför trygghet. Nymodigheter tas girigt emot. Den kommersiella marknaden reagerar snabbt. Utbudet av fritids och semestermöjligheter växer. Friluftsfrämjandet står inför en rejäl konkurrenssituation (1990 nr 1).

Värden som främjandet tidigare lyft fram som t.ex. samvaro rekreation och familjefriluftsliv hotas nu av nya värderingar och begrepp som kortvarighet och flexibilitet. ”Uppmärksammandet av pensionärer och invandrare, sammanförandet av människor i olika åldrar och med olika existenser samt trender som kräver stimulerande äventyr.” (1990 nr 1).

Av 90-talets ledare framgår en oro för Friluftsfrämjandets existens i det moderna samhället. I ledaren nr 3, 1990 under rubriken ”finns friluftsfrämjandet kvar 2010?” Framtidsforskaren Ulf Blomdahls bok ”folkrörelse och folket” ligger till grund för den här ledaren. Här tar han upp

frågan kring framtidens människor och de ”alltmer differentierade och specialiserade intressena”. Något som Friluftsförbundet anser sig kunna möta med hjälp av olika aktiviteter. ”En lyhördhet finns och förbundet är villigt att lyssna till människors önskemål i samhället.”(1990 nr 3).

70- talets debatt om idrotts- och friluftslivets verksamheter återkommer. Forskning visar att idrottens elitsatsning gör att många ungdomar efter en tids idrottande drar sig bort från allt vad motion och idrott heter. Utifrån det skriver ledaren (1990 nr 5) att ”friluftsförbundet måste göra sig synligt för de här barnen”. Det är främst under tonåren som deltagandet sjunker. Förbundet anser att ”barnen blir pressade och känner sig dåliga när de inte uppnår de mål som förväntas från föräldrar, tränare eller vänner.” Ledaren avslutas med att det finns en övertygelse om att friluftsverksamheten som inte är tävlingsinriktad är något för 90- talets människor (1990 nr 5).

Ledaren i (1991 nr 1) skriver om hur Friluftsförbundet får plocka smulorna från idrottens bord. Vid ett riksidrottsmöte 1989 antog idrottsrörelsen sitt nya idrottspolitiska handlingsprogram- ”idrottspolitisk offensiv”. I detta program står det att idrottsrörelsens syfte är: motion, fysisk aktivitet, rekreation och tävlingsresultat. Ledaren lyfter fram det positiva i programmet där fokus ligger på lekfullhet i barnidrott, samt att man aktivt skall arbeta för kvinnors och mäns lika möjlighet att utöva sin idrott. Det finns en rädsla inom Förbundet att inte få sin beskärda del av offentliga medel. Målgrupper som barn- och ungdom, handikappade, invandrare och äldre ska alla få det som förväntas från Förbundet (1991 nr 1).

Hälsoämnet på skolschemat är något som ledaren (1991 nr 3) skriver om. ”Ämnet idrott på skolschemat bör bytas ut mot ett hälsoämne”. Det skulle ge Friluftsförbundets projekt ”Med skolan i naturen” en chans. Det skulle även medföra en bättre rustning mot sjukdomar hos barnen. Förbundet lyfter fram hur utvecklingen från 70- talet visar på att unga människor motionerar mindre, blir tjockare, idrottar i föreningar mindre etc. Utifrån detta menar de att man inom skolidrotten måste göra en förändring. Satsa på ett hälsoämne, vilket skulle göra ungdomar bättre rustade att sköta sin egen hälsa. Blir det på det viset vill gärna Friluftsförbundet tillföra det man kan i form av miljökunskap, motion och friluftsliv fri från prestation (1991 nr 3).

90- talet handlar mycket om att friluftslivets stora betydelse accepteras i samhället. Vi får ständiga påtryckningar om att vi behöver friluftsliv för vår hälsa, ”Friluftsliv är friskvård. Människor som bevarar och förbättrar sin hälsa och sitt välbefinnande är bra för samhället.” (1991 nr 4) Här påpekas även vikten av friluftsliv åt alla. (1992 nr 3). Efter ett antal rasistiska dåd i landet beskrivs det hur föreningen kan hjälpa till i kampen mot ökad främlingsfientlighet. ”Den främsta grogrunden för rasism och främlingsfientlighet är fördomar och brist på kunskap och inlevelseförmåga... Vi i friluftsförbundet kan ge vårt bidrag genom att stimulera invandrare till att delta i vår verksamhet... det bidrar till gruppgemenskap.” (1992 nr 3) Försök att nå invandrarna kan starta redan i flyktinglägren, genom de olika invandrarföreningarna eller genom personlig kontakt. Detta är former av hjälp som diskuteras. På olika sätt kan man förmedla vad Friluftsförbundet vill ge till varje svensk medborgare. Det handlar om ”friluftsliv åt alla året runt”. (1992 nr 3).

Sammanfattning: 90-talet handlar mycket om att motivera friluftslivets existensberättigande ur olika synvinklar, politiskt, ekonomiskt och som en del av idrottsämnet i skolan. Oron för föreningens överlevnad skapar en debatt kring hur man skall locka fler medlemmar. Hälsa är en central aspekt som tas upp inte minst i den politiska debatten kring den allmänna folkhälsan. Jakten på nya utmaningar och exklusivare utrustning inom olika friluftsverksamheter förändrar bilden av den ”vanlige” friluftsutövaren. Vikten av rätt kläder och moderna redskap betyder mer än själva upplevelsen.

FRI LUFTS LIV

I ALLA VADERI FRILUFTSFRÄMJAANDETS TIDNING #3/2010 SEPTEMBER-NOVEMBER PRIS 50,-

**BRÄNN 30%
MER FETT**
AVANCERAD STAVGÅNG

MARTIN STENMARCK

CYKELTUR PÅ
HÖGSTA HÖJDEN

**SKJUT FRAM
HÖSTEN**
PADOLA I KROATIEN

BAFFIN BABES
NYA IDOLER

**TEMA
CYKEL**

Denotation

Bilden domineras av en närbild på den för många kända artisten Martin Stenmark. Han är iklädd idrottskläder och cykelhjälm, inramad av färgglada och lockande rubriker. Det ser ut som om han nyligen avslutat ett krävande motionspass på cykel. Svettig, vältränad i kombination med skäggstubb och en perfekt solbränna. Bilden är tagen rakt framifrån, mannen på framsidan stirrar på den som läser tidningen som om han vill kommunicera med läsaren. Bilden har en oskarp bakgrund för att fokusera på det viktiga, huvudpersonens approach. Färgerna i bilden är mättade och visar en jämn sammansättning mellan mannens solbränna och färgen på rubrikerna. Bildtexterna står ut med färgglada bokstäver och vi får information om hur man bränner mer fett genom avancerad stavgång och cykling på höghöjd.

Konnotation

Vi får en bild av det nutida mansidealet, medveten om både klädstil och hälsa. Dessutom får vi tips om hur vi kan bättra på vår hälsa genom att följa tillhörande råd om hur man bränner 30 % mer fett genom avancerad stavgång och cykling på hög höjd. Tidigare i metodkapitlet diskuterades kring hur man väljer framsidor, hur man måste ha en bild på något som gör att läsaren "hajar och hajar till" (1984 nr 2). Något som stämmer väl in med den här bilden med ingredienser som ett välbekant ansikte och trendig färgsättning. Kanske bör vi fråga vem tidningen riktar sig till, vem ska köpa den? Bilden visar upp den vältränade, bildsköna mannen som ägnar sig åt extremsporter. Är det människor med liknande intressen, eller de som kanske drömmer om att bli som han. Vikten av att tänka på sitt utseende och hälsa även om man passerat 40 förmedlas på ett modernt sätt.

Kontext

Utifrån framsidan ges bilden av friluftsliv som räddningen för samhället. Vi får ta del av nya begrepp som motion på recept, i ur och skur och relationsräddare. Friluftslivet närmar sig idrotten än mer genom fokusering på extremsporter och teknikfixering. Gränser tänjs och längtan efter extrema upplevelser ökar (2010 nr 3).

I en artikel 2009 i främjandets tidning nr 1 beskrivs hur en "databiten" tonåring som mest sitter vid datorn och tv:n kommer till sin far och säger "det vore kul att åka skidor med dig." Pappan höll på att svimma, han trodde tiden var över då de gjorde någon fysisk aktivitet tillsammans. 250 ungdomar mellan 13-17 år tillfrågades att beskriva en upplevelse som verkligen varit viktig i livet för dem. 89 % svarade att det var något de hade gjort tillsammans med familjen.

Det blir allt vanligare att man prioriterar bort det viktigaste, familjen, vännerna och tiden att tänka egna tankar. Här får föreningen en roll som räddare av familjerelationer. "Friluftsförbundet är en bra relationsskapare och relationsräddare. Både för stora och små." (2009 nr 1) Friluftsförbundet anordnar ledarutbildningar som de menar är världens bästa föräldrautbildning (2009 nr 1).

"Friluftsoönskningar" är rubriken i ledaren (2005 nr 1). I en förhoppning om att samhället ska upptäcka friluftslivet som en dörr till ett bättre liv. Konkret handlar detta om motion som re-

cept, det önskas att läkare på bred front ska upptäcka kombinationen mellan natur och motion som en väg till bättre hälsa. Det handlar om att möta tidens laster, vägg-TV:n blev det här årets julklapp. Användandet av avancerad teknik ökar. Nu introduceras mobiltelefonen som ett hjälpredskap i naturen, i form av digital karta. Utvecklingen har gått från atlas kartor till moderna gps kartor (2005 nr 2).

Barnen hamnar i fokus i ledaren (2005 nr 3). Här skrivs om en läkare från 50- talet ”Spock”, som förde fram goda idéer för barns hälsa. Hans grundtes var ”små barn är också människor”. En kritik mot att fler vuxna låter barnen ”sitta i rycksäckar” istället för att de är ute och går ”med” ryggsäckar(2005 nr 3). ”I Ur och skur” är en av Friluftsförbundet's pedagogiska verksamheter i skolor, förskolor, familjedaghem och fritidshem. Idag finns den på 185 enheter i vårt land och de växer stadigt. Ledarna inom ”I Ur och skur” har förutom lärarutbildning, genomgått en ledarutbildning inom friluftsförbundet (2007 nr 3).

2000- talets framtidssyn kring friluftslivet blir mer och mer negativ inom organisationen. En anpassning till omvärlden måste ske för att föreningen skall kunna överleva. Många förslag lyfts fram kring t.ex. den ökade teknifieringen som i sin tur bidragit till ökad närhet till omvärlden men även en distans till verkligheten (2006 nr 1).

kring de inslag som lyfts fram den senaste tiden Organisatoriska förändringar är något som förekommer aktivt under 2000-talet. Det handlar om att skapa förutsättningar för att utföra ett gott arbete i organisationen. En del av den föreslagna nya medlemsavgiften ska gå direkt till anställning av verksamhetsutvecklare som praktiskt ska stödja den lokala utvecklingen. Samtidigt ska mer pengar läggas på utveckling (2008 nr 2).

Sammanfattning: 2000-talet handlar mycket om att visa upp det positiva friluftslivet och vad det för med sig. Folkhälsa och livsglädje, motion på recept, ”I ur och skur”. Samtidigt sker en ökad fokusering på individen i samhället, familjen står inte längre i centrum och vi omger oss mer och mer av avancerade tekniska prylar i både hem och friluftsliv. Friluftslivet anpassar sig efter samhällets trender, samtidigt som Förbundet söker nya medlemmar och önskar bevara värdet av det traditionella i friluftslivet.

6. Diskussion

I det här kapitlet presenteras en diskussion kring de resultat som observerats i föregående analys. Dels diskuteras lämplighet av den metod som använts för att samla in fakta i undersökningen, men även en efterföljande diskussion kring de mönster och resultat som framkommit via analysen. Resultatet kommer att kopplas till de tre perspektiven som tagits upp i kapitlet: 3.2. Avslutningsvis behandlas forskningens relevans och förslag på vidare forskning.

6.1. Metoddiskussion

Syftet med den här undersökningen var att utföra en diskursiv bildanalys av och kring begreppet friluftsliv med bilder från Friluftsförbundet tidskrift. Vi har registrerat de mönster från 50- talet och framåt, som framställs genom bild och tillhörande kontext.

För att finna en historisk bakgrund och följa begreppets eventuella förändringar längs tidens gång valdes diskursanalys som lämplig metod. Dels för att metoden inte handlar om ett ifrågasättande av tidigare påståenden, utan vill visa på ett urval av tänkbara berättelser inom ett visst ämne. Berättelser förknippade med olika kulturella och sociala fält. (Börjesson & Palmblad 2007) Utifrån undersökningens syfte letade vi efter olika tidstypiska mönster genom historien där begreppet friluftsliv förekommit. Mönster som förhoppningsvis ger oss en förståelse för den diskurs som pågår i aktuell tid.

Att använda sig av bildtolkning, som metod, kan i sig innebära ifrågasättande av forskningens trovärdighet. Men med den hjälp och riktlinjer vi haft genom användandet av semiotisk bildanalys närmar vi oss ett allmänt accepterat sätt att bedöma bilder på. Tolkningar av samma bilder kan givetvis innebära olika resultat men genom att bilderna kopplats till en efterföljande kontext minskar risken för den övergripande tolkningen skiljer sig från varandra i allt för stor utsträckning.

Däremot finns skäl att ifrågasätta användandet av framsidor som en representativ bild av hela tidskriftens innehåll. Enligt tidigare diskussion i metodkapitlet kring framsidornas eventuella förvrängning av den egentliga bilden av friluftsliv kan tvivel uppstå. Men med tanke på undersökningens val av relativt långa tidsperspektiv beslutades att framsidan tillsammans med tillhörande bildtext och genomgång av ett antal ledare i varje tidsepok i tidningen skulle undanröja eventuella hinder och stärka undersökningens validitet.

6.2. Resultatdiskussion

6.2.1. Bilden av Friluftsliv

Den konnotativa bilden av friluftslivet som framträder från 50- talet och framåt har vissa gemensamma inslag som utomhus och aktivitet. Det som skiljer bilderna från varandra är aktiviteten i bilden, som i viss mån skildrar det tidstypiska för varje epok. 50-talet bygger på skogen i centrum, mannen är ensam i naturen och tar del av naturen samtidigt som han aktivt röker pipa och lagar mat. Nästa bild är från 60-talet och visar på den gemensamma aktiviteten som friluftslivet kan medföra till familjen. Mannen är fortfarande den ledande i gemenskapen, fast alla är med och deltar aktivt. 70-talets bild visar på den tidens nöd för naturen, symbolen ”håll Sverige rent!” är tidstypiskt. Bilden visar på en undervisningssituation i naturen, där man ti-

digt försöker lära barnen om naturvård och miljövård. Ryggsäckarna och kläderna barnen har visar på en medvetenhet i planering och förberedelse för friluftsliv. 80-talet visar på det enkla livet i naturen. Fortsatta inslag är den äldre och den yngre som möts och lär i naturen. Matlagningen är bildens aktivitet i naturen. Bilden från 90-talet skiljer sig markant från de tidigare, det är fortsatt ute i naturen, men de två personerna på bilden är inte ensamma, de har varsin exklusiv cykel. Bilden visar det unga paret, mannen och kvinnan som står och vilar efter en cykeltur på en bilväg. En bild som visar på aktivitet, men inte som tidigare, i naturnära miljö, i svensk skog och mark, utan nu breddas både aktivitet och geografi. Efterfrågan av större utmaningar och nya miljöer växer.

2000-talets bild visar likt bilden från 50-talet, bilden av den tidtypiska mannen. Den moderna mannen befinner sig inte i en skogsnära miljö, men han är utomhus. Han verkar inte se friluftslivet som en aktivitet för återhämtning och rekreation utan, likt tillhörande rubriker strävar han efter nya extrema upplevelser genom att cykla på höga höjder. Båda bilderna lockar sina läsare att bedriva friluftsliv men deras syfte med aktiviteten skiljer sig lika mycket som årtalen dem emellan.

Alla bilderna riktar sig till läsare av Friluftsförbundet's tidskrift. Innehållet varierar i tidningen från nummer till nummer, men en sak är gemensam och det är att det uppehåller sig kring friluftslivet. Den gemensamma bilden som framträder oavsett tid är att friluftsliv handlar om någon slags aktivitet som förekommer utomhus, ensam eller i gemenskap.

Bilden av friluftsliv som framträder, går främst in under Sandells första dimension, av friluftsliv som samhällsfenomen och studieobjekt. Sandell beskrev hur friluftslivet under olika tider präglats av varierande innehåll. (Sandell, 2003). Det är något som tidskriften visar på, hur miljö, civilisation, gemenskap, välfärd, hälsa, turism mm påverkar bilden och användandet av friluftsliv. Sandell talar även om att det är viktigt att inte se för detaljerat utan att ha en brett perspektiv som väger in förändring över tid (Sandell, 2003).

Friluftsliv som politik och idédebatt är något som inte framträder i bilden, men i kontexten av bilderna. Genom alla tider diskuteras behovet av en god ekonomi för att kunna genomföra ett gott arbete i organisationen. Texterna diskuterar friluftslivets berättigande gentemot idrotten och söker ständigt hävda sin plats i samhället. Utifrån kontexten framträder användandet av begreppet friluftsliv som politik och idédebatt.

I bilden av friluftsliv framträder även det pedagogiska och personliga synsättet på friluftsbegreppet. Det är individer i de olika bilderna som ensamma eller i gemenskap idkar friluftsliv för olika värden. Den pedagogiska infallsvinkeln syns främst i 70- och 80-talet där ledare möter barn och ungdomar för att lära ut något i värdet av friluftsliv. Sandell skriver att den här definitionen väljer att lyfta fram olika delar av friluftslivet för givna ändamål. (Sandell 2003 nr 1) Kontexten kring bilderna visar tydligt på ett pedagogiskt och personligt användande av friluftsbegreppet, genom TVM, skogsmulle, I ur och skur mm.

6.2.2. Den förändrade bilden av Friluftsliv

Det är inte enbart en gemensam bild som framträder av friluftslivet över de olika epokerna. Över tid sker en förskjutning och förändring kring friluftslivets innebörd. Under 50-talet till

80-talet framträder i bilden naturnära geografi med enkla människor och enkla redskap. 90- och 2000-talet visar inte längre upp den vanlige ”Svensson” ute i naturen. Nu är det poserande modeller som får symbolisera framsidan av tidskriften. Det enkla och naturnära friluftslivet framträder inte längre, familjen och barnen är inte i fokus. Det handlar istället om exklusivt friluftsliv med extrema redskap och anpassad klädsel.

Bilden av friluftsliv om man endast ser på 50-talets bild och 2000-talets bild, visar på stora kontraster. Gemensamma nämnaren är mannen, men hur han framställs har förändrats. Att tillägga är att bilden av mannen inte är det enda som förändrats på de ca 60 år som gått, utan även tiden, samhället har förändrats. 50-talets bild på mannen i naturen talar till den tidens läsare, 2000-talets bild talar till nutidens läsare. Båda bilderna visar på tidens mansideal, bilderna söker läsare för sin tid och båda är anpassade till sin tid. Kontexten till bilden är avgörande för hur man ska tolka bilden. Kontexten kring 50-talet visar bilden av lugnet och det fridfulla naturen kan erbjuda. Kontexten kring 2000-talet visar på teknikens utveckling, tidens stress och jakt att hinna med allt, det är individen som står i centrum. Och man som kvinna ska förverkliga sig själv genom olika aktiviteter. Tidsandan för varje tidsepok är avgörande för vilken bild som blir framsidan av tidskriften.

6.2.3. Skolans friluftsvksamhet

Den historiska utveckling som tidigare redogjorts för friluftslivets utveckling i skolan kommer nu sättas i relation till främjandets utveckling. På 50-talet blir friluftsliv en del av kursplanen i svenska folkskolan (Lundvall, 2011). I och med ökat antal friluftsdagar i skolan betonar Främjandet att friluftsliv ska idkas ute i skog och mark.

Ständigt för Främjandet fram idén att skolan är en arena för att få in friluftsliv som en väg till folkhälsa. Skolans utveckling visar på detsamma, att friluftsovningar ska bereda en hälsosam motvikt mot skolarbetet och bibringa intresse för härdande och stärkande friluftsliv (Lundvall, 2011). Främjandet för fram bilden av att stillasittande är ett problem för elever i skolan, det bidrar till fysisk och psykisk trötthet. Under 60- och 70-talet läggs många värden in i vad friluftslivet ska bidra med till eleverna. Friluftsvfrämjandet propagerar för att hålla Sverige rent, natur- och miljövård är aktuellt och vikten av att ta hand om naturen och folkhälsan står i fokus. I utvecklingen av skolan kan man se att många av de aktuella frågorna man tar upp i tidskriften får genomslag i skolan. Friluftslivet handlar inte bara om fysisk aktivitet som skall leda till bättre hälsa, utan även om fostran och förberedelse för arbetslivet, samt kunskap om naturen. Under 70-talet för både Lundvall och Främjandet fram vikten av folkhälsa (Lundvall 2011).

Fram på 80-talet börjar friluftslivet få genomslag i skolan, 4-8 halv/heldagar per läsår ägnas åt friluftsliv. Främjandet framför att samarbete med skolorna går bra under denna tid. På 90-talet sker en markant förändring, friluftslivet i skolan börjar minska och friluftsdagar tas bort. Friluftsliv knyts till kroppsövningsämnet. Att utöva friluftsliv blir inte en självklarhet, lärare blir till bedömare kring vad som ska ingå i undervisningen (Lundvall 2011). Även i Främjandet framkommer under 90-talet att intresset för friluftsliv minskar, vilket gör att kontexten i tidskriften innehåller mycket av existensberättigande och en oro för framtiden.

Den senaste läroplansreformen har haft som ambition att återinföra friluftsliv i skolan. Friluftslivet framträder som en tydlig del av ämnet idrott och hälsa med ett framskrivet innehåll. Det finns forskare som frågar sig om kroppsövningsämnet är den rätta arenan för friluftsliv i skolan (Backman 2011). Främjandet under 2000- talet talar främst om den del i skolverksamheten som de själva bidrar med, förskolan "I ur och skur" som verkligen utvecklats och uppskattas av barnen.

6.2.4. Regeringspropositionen

Regeringens proposition "Framtidens friluftsliv" som kom 2009 visar på samhällets behov av friluftsliv. Regeringen vill stärka och stödja de föreningar som arbetar aktivt med friluftsliv genom bidrag. Läser man kontexten till bilderna, vad som lyfts fram som centralt kring varje epok finns det delar som kopplas till den politiska diskursen. Tidigt handlar det för Främjandet om att gentemot andra organisationer berättiga sin verksamhet för att få ekonomiskt stöd av staten till arbetet. Främjandet har en slogan "Friluftsliv åt alla", vilket talar för att Främjandet vill vara en del i att hjälpa samhällets medborgare till ett bättre liv. Regeringen framför via propositionen vikten av att alla medborgare ska ha möjlighet att bedriva friluftsverksamhet oavsett förutsättningar (Prop2009/10:238). Främjandet har under de olika epokerna visat på en önskan att inkludera alla.

Det Främjandet lyfter fram inom den politiska diskursen för att berättiga sin existens och sitt ekonomiska stöd handlar om det arbete man genomför inom många olika områden. På 60-talet började man att aktivt arbeta inom Främjandet för att hjälpa ungdomar, något som senare utvecklats till att mer bli en del av skolverksamheten. För att kunna genomföra och hjälpa samhället på bästa sätt uppstår politiska debatter kring rätten till natur, stadsplanering och ekonomiskt stöd till organisationen. Framförallt har Främjandet under alla tider framfört vad friluftslivet kan bidra med till alla, oavsett om ordet är friskvård, folkhälsa eller hälsa. Regeringspropositionen bygger mycket på det värde friluftsliv kan bidra med för folkhälsan. I den kan man läsa om att målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och vidare att det kan bidra till välbefinnande (Prop2009/10:238).

Regeringen via sin proposition visar på att de vill ge sitt stöd till organisationer, men ser samtidigt vikten av ideellt arbete och personligt engagemang (Prop2009/10:238). Det här framgår även i Främjandets ständiga försök att få sina medlemmar bedriva ideellt arbete.

Den linje som regeringen för fram i sin proposition, har mycket att hämta från Främjandet. Målet är liknande, att vidga friluftslivet till alla medborgare. Skolan blir en arena för politiken att få igenom sina tankar, men de önskar samtidigt hjälpa organisationer. Propositionen är ett svar på Främjandets vädjan under de år vi följt från 50- talet och framåt. Regeringen vill bidra till ett ökat friluftsliv i Sverige och Främjandet står med öppen famn i sin organisation. Här kommer skolan in som arena för genomförandet av regeringens mål för friluftsliv till folket. I läroplanen kan vi läsa av hur idrotten ska bidra till positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv, som påverkar hela livet. (Skolverket, 2011).

6.2.5. Friluftsforskarens syn på friluftsliv

Den bild av friluftsliv som tidigare lyfts fram utifrån friluftsforskarens syn på ämnet, kring hur friluftslivet så smått lämnar de traditionella värdena och går mot en mer sportifierad verksamhet och hur de blir alltmer friställda från landskapet. Det handlar om friluftslivets anpassning efter samhället och hur intresset för äventyrssporter ökar bland ungdomar. Friställningen av landskapet syftar på hur vissa idrotter inte längre är i behov av ett visst klimat eller terräng för att kunna utövas. Nu finns inomhushallar med t.ex. klätterväggar, äventyrsbad och skidbackar. Friluftsliv genomgår en förändring, där det sker en anpassning till samhällets utveckling i stort. En annan förändring som tidigare nämnts är hur traditionella friluftaktiviteter blivit till tävlingar (Arnegård, Backman & Sandell 2011, s 18, 19). Främjandets bild av friluftsliv som framträder innan 90- talet visar på Sandells mening av traditionellt friluftsliv.

Bilden av friluftsliv som framträder under 90-talet skiljer sig markant från de tidigare. Nu står inte längre familjen, gemenskapen och värdet av naturnära friluftsliv i fokus. På 90- talet ges bilden av den moderna unga mannen och kvinnan med varsin cykel ute på ett exklusivt cykeläventyr. Den bild som Främjandet för fram av det moderna friluftslivet som växer fram idag, började redan på 90-talet. Anpassningen efter samhället är ett återkommande tema. Texterna från 90-talet visar på tvetydigheten av att bevara friluftslivets värde samt anpassa sig efter samhällets nya trender. Det finns en oro för engagemanget inom Främjandet och det framgår att bilden av den ”vanlige” friluftsutövaren har förändrats.

Främjandets bild av 2000-talets friluftsliv passar ännu bättre in i den bild som friluftsforskarna ger av friluftslivet. Om 90- talet visade på att bilden följer utvecklingen, kan man verkligen se att den nya bilden av friluftslivet känns igen på 2010 års framsida av Främjandet. Martin Stenmark iklädd idrottskläder och cykelhjälm, inramad av färgglada och lockande rubriker. Det som nu framträder handlar om det extrema, rubriker på framsidan är bland annat, paddling i Kroatien, cykla på högsta höjden och Baffin Babes nya idoler. Känslan man får är att det inte längre räcker att vara en enkel människa med ryggsäcken ute i naturen. Friluftsforskarnas bild av äventyr och tävling lyser igenom. Hälsoperspektivet framkommer genom rubriken ”bränn 30% mer fett avancerad stavgång”. Kontexten från 2000- talet visar att Främjandet söker presentera friluftsliv som nyckeln till att lösa samhällets problem. Samtidigt ser man en tydlig fokusering på individen. Familjen står inte längre i fokus och svensken omger sig mer av avancerade tekniska prylar i både hemmet och i friluftslivet. Sandells bild av det traditionella friluftslivet börjar blekna (Arnegård, Backman & Sandell 2011, s. 18).

Den bild som experterna befarar känns igen i Främjandet. Sandell lyfte fram att friluftsliv inte handlar om folkhälsa, samhällsplanering och värna om natur och miljö. Snarare betonas det moderna och postmoderna samhällets karaktär med fokus på individualism, teknologi, självrealisering och att vara exklusiv (Arnegård, Backman & Sandell 2011, s. 19). Sandell skriver även att friluftslivet går mer emot motsatser än likheter med det traditionella friluftslivets innehåll. Även detta är något som Främjandet visar på i bilden av 2000-talet, där fokus ligger på individen.

Det som visar sig i Främjandet är att bilden av friluftsliv är anpassad efter tiden. I och med samhällsförändringar söker Främjandet möta den moderna svensken genom framsidor, rubri-

ker och innehåll som lockar läsare. Samtidigt som en röd tråd genom kontexten visar på att det finns en önskan om att bevara friluftslivets traditionella innehåll. Det är något som gäller alla tidsepoker och inte bara 90 och 2000-talen.

6.2.6. Diskursiv makt

Makten att kunna definiera begrepp, att kontrollera hur språket används, är en av de mer djupgående maktteknikerna. Inom samhällsvetenskapen har man ibland använt ett begrepp som diskurs med vilket man velat hänvisa till hur vissa typer av diskussioner formas och disciplineras (Börjesson & Rehn 2009).

En av de diskurser vi finner genom den här forskningen handlar om makt och ett ömsesidigt förhållande mellan staten, idrotts- och friluftsföreningar vad det gäller marken de använder. Staten ger direktiv kring hur friluftsliv skall gynnas i vårt land genom bidrag och genomförandet av rikstäckande motions- och hälsokampanjer. Samtidigt som de har ett egenintresse i den mark som finns tillgänglig och används av idrottsföreningar och främjandets verksamheter. *Återkommande under 60-talet är den politiska debatten om rätten till skogen som allmänt område. En konflikt mellan stat och friluftsidkare. Staten talar om vikten av naturvård. Främjandet för fram vikten av människans sociala kontakt med naturen.*(1960 nr 8)

Mark för framtida exploatering av t.ex. bostäder och industrifastigheter. Både idrottsföreningar och friluftsförämjandets verksamheter anses av staten ha en positiv effekt på folkhälsan som via sina verksamheter sin tur kan spara pengar åt staten genom minskade vårdkostnader.

En maktform kan sprida sig över flera fält, men säger samtidigt att en situation aldrig kan beskrivas eller förstås via bara en maktform. I stället vill man uppmuntra till att se på hur många olika sorters makt påverkar en situation samtidigt (Börjesson & Rehn 2009). Friluftsförämjandet kämpar ständigt med att värva nya medlemmar för föreningens fortsatta existens samtidigt som de kämpar för att bevara de ursprungliga tankarna kring sina ideologier bort från idrottens tävlingsmoment. Detta i en tid då marknadsmonster vräker ut reklam om att konsumera nya saker. Tidigare nämnd individualism och sökandet efter extrema upplevelser är tecken i tiden som formar en makt över våra levnadsmönster. *Friluftslivet närmar sig idrotten än mer genom fokusering på extremsporter och teknikfixering. Gränser tänjs och längtan efter extrema upplevelser ökar* (2010 nr 3). Friluftsförämjandets ursprungliga tankar om enkelhet och gemenskap, får stå tillbaka för kommersiellt maktspel. Något som direkt avspeglas i skolans verksamhet i en undervisning anpassad till samhällets trender i övrigt.

6.2.7. Implikation

Med tankar om miljö och hållbar utveckling i bagaget, samt att vi utrustats med en nyfikenhet och ett intresse för vad framtiden kan erbjuda, finns många vägar in i fortsatt forskning. Vi har fått ta del av bl.a. friluftsforskarnas tankar om framtiden med sportifiering av friluftsliv och hur aktiviteter inte längre är plats-specifika, nya former av inomhushallar erbjuder allt från längdskidåkning och klättrväggar. Hur påverkar det vårt framtida friluftsliv? Andra ämnen som kan ge en väg in i ny forskning är inkludering och exkludering inom friluftslivet, hur kan det te sig? De elever som är inkluderade genom sina kunskaper inom t.ex. bollsporter får ofta en hög status i gruppen. Hur blir det om man flyttar fokus i undervisningen till ökad mängd

friluftsliv? Blir det skillnader i gruppen? Har genus någon betydelse för bedrivandet av friluftsliv?

6.3. Avslutning

Forskningens sammanfattande tankar landar i den konflikt friluftsförändringen har i att kunna förvalta det kulturella och de ursprungliga ideologierna föreningen burit med sig i över hundra år, samt förmågan att intressera nya medlemmar i idag och i framtiden. Trender kommer och går. Just nu är det populärt att bedriva friluftsliv, men kravet på extrema utmaningar och fokus på individen speglar tidsandan.

Att ge begreppet friluftsliv en allmänrådande definition vore fel. Gör vi en historisk tillbakablick likt den här undersökningen upptäcker vi snart att begreppet alltid följt med i tidsandan. Skogen och markerna är sig lika, men aktiviteterna förändras i takt med rådande trender. Kanske är det här vi finner lösningen på hur vi skall förhålla oss till begreppet friluftsliv idag i t.ex. skolan. Vi behöver en väl grundad historisk kunskap om vad som varit, samtidigt som behöver ta reda på vad dagens friluftsliv har att erbjuda eleverna.

Friluftsforskare påvisar både i Sverige och internationellt att friluftslivsbegränsas av faktorer som tid, ekonomi, plats samt gruppstorlek, argument för att idrottslärarna inte alltid är de mest lämpade att undervisa i friluftsliv. Friluftsliv ses som viktig del i skolan men det finns en mängd problem kring dess implementering inom ämnet idrott och hälsa. (Arnegård, Backman & Sandell 2011 s. 70) Lärare i idrott och hälsa behöver förstå vikten av ett aktivt friluftsliv och följa direktiven i den nya läroplanen.

Frågorna och framförallt möjligheterna kring utveckling om framtida friluftslivsbegränsning är oändliga. Den här forskningen började med konstaterandet av att friluftsliv i de flesta fall endast utgör en liten del av idrottsundervisningens totala utbud. I en nyligen utförd undersökning av skolinspektionen kan man läsa om hur undervisningen i idrott och hälsa har "för lös koppling" till kursplanen i idrott och hälsa. "Vi kan konstatera att det är mycket bollspel på lektionerna. Det är därför mycket tveksamt utifrån den här granskningen om undervisningen i ämnet ger eleverna möjlighet att nå kunskapskraven i kursplanens alla delar" (Mivida 2012, s.10).

Ännu ett bevis för att vi som undervisar i skolan behöver se över vad som ingår i vår undervisning. Den ökade sportifieringen i samhället kan få konsekvenser i idrottsundervisning, det räcker inte med att bara vistas i naturen, utan dagens elever har större krav på extrema äventyr och upplevelser.

Genom vår diskursanalys har det framkommit att bilden av friluftsliv ständigt förändras i takt med samhället. Vilket får konsekvenser för användandet av friluftsliv i flera kontexter, t.ex. skolan och i synnerhet undervisningen för lärarna i idrott och hälsa. En konsekvens som påverkar innehållet i undervisningen. Läraren måste fatta beslut kring vilken inriktning man vill att friluftslivet ska ha i skolan, genom att ständigt vara lyhörd för nya influenser i samhället.

7. Referenslista

Arnegård, J. (2006) Upplevelser och lärande i äventyrssport och skola. Stockholm: Studies in educational sciences 80, HLS förlag.

Backman, E. (2010). Friluftsliv in Swedish physical education – a struggle of values educational and sociological perspectives. Stockholm: Stockholms universitet förlag.

Bergström, B. (2011). *Bild och budskap*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Bergström, G. & Boréus, K. (2000). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Börjesson, M. (2003). *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Börjesson, M. & Palmblad, E. (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga projekt inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Y. & Göthlund, A. (2004). *Möten med bilder: analys och tolkning av visuella uttryck*. Lund: Studentlitteratur.

Friluftsfrämjandet (1947-1986). *I alla väder*. Stockholm: Skid- och friluftsfrämjandet.

Friluftsfrämjandet (1987-). *Friluftsliv: i alla väder: Friluftsfrämjandets tidning*. Stockholm: Friluftsfrämjandet.

Friluftsfrämjandet (2007). *Friluftslivets pedagogik: för kunskap, känsla och livskvalitet*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.

Lindgren, B & Nordström, G (2009). *Det kreativa ögat: om perception, semiotik och bildspråk*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lundvall, S. (red.) (2011). *Lärande i friluftsliv: perspektiv och ämnesdidaktiska exempel*. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan

Läraryrket (2012-). *Mivida: för dig som undervisar i hem- och konsumentkunskap och idrott och hälsa*. Stockholm: Läraryrket.

Prop2009/10:238 Framtidens friluftsliv. Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/149749>

Sandell, K, Öhman, J. & Östman, L. (2003). *Miljödidaktik: naturen, skolan och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

Sandell, K, Arnegård, J & Backman, E. (2011). *Friluftssport och äventyrssport: utmaningar för lärare, ledare och miljö i en föränderlig värld*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Skolverket. (2011). Läroplan för grundskolan och fritidshemmet 2011. Hämtad från
<http://skolverket.se/publikationer?id=2575>

Tolvhed, H. (2008) Nationen på spel: kropp, kön och svenskhet i populärpressens representationer av olympiska spelen 1948- 1972. Umeå: h:ström- text & kultur.

Winther Jorgensen, M. & Phillips, L. (1999/2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.